

ФОЖИАЛИ ҲАЛОКАТЛАРНИ ҚАЧОНГАЧА ЖИМ КУЗАТАМИЗ?

3.

@Xolisnazar

@Xolis_nazar

www.mahalladosh.uz

Маҳалла

№ 16
(1998) 2021 йил
24 апрель

ТИЛ, ТИЛ ВА ... ЯНА ТИЛ ҲАҚИДА...

4-5.

ИСЛОМ МОЛИЯ ТИЗИМИДА НЕГА ОРҚАДА ҚОЛДИК?

13.

ТОШКЕНТ БОЗОРЛАРИ РИМ ВА ЛОНДОННИКИДАН ҚИММАТ. НЕГА?

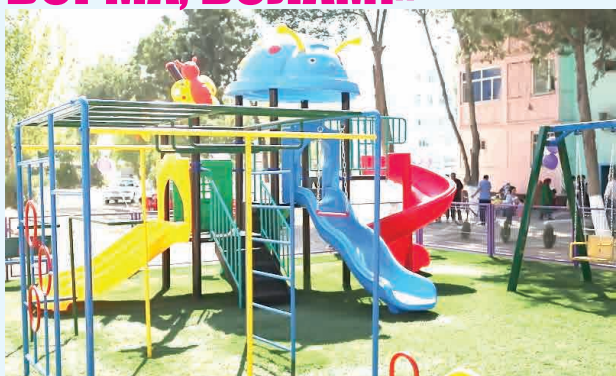
8.

МЕҲНАТ КОДЕКСИ ҲАМ, БЕРИЛАЁТГАН ДАККИЛАР ҲАМ БИР ТИЙИН

10.

«БОЛАЛАР МАЙДОНЧАСИГА БОРМА, БОЛАМ!»

9.

РОССИЯДАН ҚАЙТАДИГАН 332 МИНГ МИГРАНТ ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИМИ?

12.

НЕГА БИР КУНДА 70 ТА ЭМАС, 10 НАФАР ОДАМ ЭМЛАНМОҚДА?

18.

ЖАМОАТЧИЛИК НАЗОРАТИДА ЖАРАЁН ЭМАС, НАТИЖА МУҲИМ

Юртбошимиз ил-гари сурган «Жамият – ислохотлар ташаббускори» деган янги ғоя асосида аҳоли, фуқаролик жамияти институтлари мамлакатни ҳар томонлама ривожлантириш жараёнига фаол жалб қилинмоқда, яъни жамият юртимизда амалга оширилаётган ислохотларнинг реал ташаббускорига айланмоқда. Фуқаролик жамияти бажарадиган функциялар ичида яна бир долзарб функция борки, унинг мавжудлиги жамиятнинг амалий имкониятини ва куч-қудратини намойён қилади. Бу ерда гап жамоатчилик назорати тўғрисида бормоқда.

Давлат органлари фаолияти устидан жамоатчилик назоратини ўрнатиш ва тақомиллаштириш йўли билан жамият ҳамда давлат ишларини бошқаришда иштирок этиш фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқларидан бири саналади. Чунончи, давлат органлари ва уларнинг мансабдор шахслари зиммасига юклатилган вазифаларни қай даражада бажараётгани устидан назорат яна бошқа бир давлат органи эмас, балки айнан жамоатчилик томонидан олиб борилиши муҳим ўрин тутаети.

Шу маънода халқ ҳокимиятининг энг муҳим пойдевори сифатида жамоатчилик назорати институтини кучайтириш бўйича Конституциянинг 32-моддаси, шунингдек, «Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги тўғрисида»ги, «Ижтимоий шериклик тўғрисида»ги қонунлар ҳамда бошқа ҳужжатларда муҳрлаб қўйилган талабларнинг ижросини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Ҳокимият ва фуқаролар ўртасидаги мулоқот бутунлай бошқача хусусият касб этиб, жамият ва давлат алоқаларида мувозанат, тенглик ва ўзаро масъулиятни таъминланмоқда. Айниқса, миллий давлатчилик ривожланишида илк бор Президент-

нинг Виртуал қабулхонаси, юртимизнинг ҳар бир шаҳар ва туманида Халқ қабулхоналарининг ташкил этилиши жисмоний ва юридик шахсларнинг таклиф, ариза ва шикоятларини кўриб чиқиш, аҳоли билан доимий ва очиқ мулоқот қилиш, уларнинг муаммоларини атрофлича ўрганиш ва ҳал этишда муҳим аҳмият касб этаётди.

Жамоатчилик назорати фақатгина жамият учун эмас

2018 йил 12 апрелда «Жамоатчилик назорати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни қабул қилинди. Мазкур қонун давлат органлари ва муассасалари фаолияти устидан жамоатчилик назоратини ташкил этиш ва амалга ошириш соҳасидаги юзага келадиган кенг қамровли муносабатларни ҳуқуқий пойдеворини яратиб берди.

Жамоатчилик назоратининг мақсади — давлат ҳокимияти органларининг аҳоли олдидаги барча мажбуриятларини қандай бажараётганини назорат қилишдан иборат. Янги Ўзбекистонда «Электрон ҳукумат» тизими жорий этилгач, давлат органлари фаолиятининг шаффофлиги ва очиқлиги анча ортди, давлат органлари хизматларидан фойдаланиш

кенгайди ва осонлашди, фуқароларни сиёсий жараёнларга ва давлат бошқаруви-га жалб этиш имконияти юзага келди, ахборотлардан фойдаланиш ва уларни алмашиш тезлашди, асосийси, қулайликлар яратилди.

Шу билан бирга, «Менинг фикрим» веб-портали яратилиши ортидан фуқароларга Олий Мажлис палаталари, халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларига электрон жамоавий мурожаат бериш имконияти тақдим этилди. Ҳозирда ҳар бир фуқаро ўзининг конституциявий ҳуқуқидан фойдаланган ҳолда, мамлакат қонунчилик тизимини ривожлантириш борасида ўз фикрларини билдирмоқда.

Жамоатчилик назорати фақатгина жамият учун эмас, балки давлат ҳокимияти ҳамда бошқаруви органлари фаолиятини самарали ташкил этишда ҳам муҳим аҳамиятга эга. Зеро, жамоатчилик назорати қонунларнинг самарали ишлашини таъминлашга, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳурмат қилиш билан бирга, уни муҳофаза этишга даъват қилади, давлат тузилмаларининг тақомиллашувини таъминлайди. Бу эса пировардида жамоатчилик назорати орқали бугунги кунда ўта долзарб ҳисобланиб, келинаётган давлат органлари мансабдор шахсларининг

жавобгарлиги ҳамда масъулиятини оширишга замин яратади.

Бу давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги орқали жамиятнинг муаммоларини ечишда ва унинг ривожланишига таъсир ўтказаети. Очиқликни ҳуқуқий давлат фаолиятининг принципи ва унинг механизмга нисбатан конструктив талаб сифатида ҳам тушуниш керак.

Таъсирчанликни ошириш зарур

2020 йил 16 апрелда Президентнинг «Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурида «Жамоатчилик палатасини ташкил этиш тўғрисида»ги фармони қабул қилинди. Таъкидлаш лозимки, бу фармоннинг қабул қилиниши жамоатчилик назоратини амалга ошириш ва ва уни таъминлашда катта аҳамиятга эга бўлди. Ўзига хос янги вакиллик органини жамият ривожига ҳисса қўшган, эл-юрт иззат-ҳурматига сазовор бўлган фуқаролар орасидан шакллантирилиши белгиланган бўлиб, у жамоатчилик назоратини кучайтириш борасида муҳим институтлардан бирига айланиши кутилмоқда.

Шуни ҳам қайд этиш лозимки, сўнгги вақтларда жамоатчилик назорати институти ривожланишида Президент Шавкат Мирзиёев томонидан олиб борилаётган халқчил сиёсат, айниқса, «халқ давлат идораларига эмас, давлат идоралари халққа хизмат қилиши керак», деган ғоянинг ҳаётга татбиқ қилиниши ҳам муҳим роль ўйнамоқда. Масалан, вазирлик, давлат кўмиталари, идоралар раҳбарлари билан очиқ мулоқотлар ўтказилаётгани, қонун ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари бўйича жамоатчилик муҳокамаси

ташкил этилаётгани, жойларда жамоатчилик билан учрашувлар, вилоят ва туманларда мулоқотлар ўтказилиши фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини тўла таъминлашга қаратилган бўлиб, бу жараёнлар ҳам жамоатчилик назоратининг янги шакллари сифатида қабул қилиниши лозим.

Мухтасар айтганда, жамоатчилик назоратининг асосий қуроли, бу — қонун. Жамоат ташкилотлари давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг қонунларга қай тарзда амал қилаётгани ва уларни қандай ижро этаётганини назорат қилади. Жамоатчилик назоратининг хулосалари ижро ҳокимиятининг фаолиятини танқидий кўриб чиқиш, хатоларни тузатиш, халқчилликни таъминлашга хизмат қилади.

Фуқароларнинг фаоллиги, ижтимоий ҳодисаларга дахлдорлик ҳиссининг ортиши ҳамда ҳар бир давлат хизматчисининг ўз фаолияти жамоатчилик назорати остида эканлигини чуқур ҳис этиб бориши фуқаролик жамияти шаклланиши жараёнининг муҳим шартларидандир. Яъни давлат органлари аҳолига ўз сиёсати, ҳаракатларини тушунтириб бериши, халқ олдида мунтазам равишда ҳисобот бериб бориши бугунги замон талабидир.

Фикримизча, жамоатчилик назоратида жараён эмас, натижага қараб хулоса чиқариш зарур. Акс ҳолда, жамоатчилик назорати ижро ҳокимияти идораларини депсиниш ҳолатига тушириб қўяди. Шу сабабли жамоатчилик назоратида жараён эмас, натижа асосий мезон бўлиши лозим.

**Онгарбай
УТЕГЕНОВ,
юридик фанлар
доктори, доцент.**

ФОЖИАЛИ ҲАЛОКАТЛАРНИ ҚАЧОНГАЧА ЖИМ КУЗАТАМИЗ?

Ўзбекистонда 2020 йилда йўл-транспорт ҳодисалари оқибатида жами 1962 киши ҳалок бўлган. Ушбу кўрсаткич 2019 йилга нисбатан (2094 нафар) 6,3 фоизга кам. Шунингдек, ўтган йили жами ИТХлар сони олдинги йилга қараганда 13,7 фоизга камайиб, 6982 тани ташкил этган. Хўш, автоҳалокатлар нега камаймаяпти? Нега улар бу қадар кўп одамнинг умрига зомин бўлмоқда?

Юқоридаги рақамлар шунчаки статистика эмас, унинг ортида кимнингдир ғам-ғуссаси, армонлари, изтироблари бор. Кимдир бундай мудҳиш ҳодисалар ортидан умрбод ногиронлик аравачасига михланган, яна кимдир эса яқинидан айрилган. Албатта, ҳар йили бундай ҳолатларнинг олдини олиш бўйича айтилади, тарғибот қилинади, тушунтиришлар олиб борилади. Бироқ самара қутилганидек эмас. Биргина ўтган йили «Mahalla» газетаси, «Xolis_nazar» телеграм каналимизда 10 дан ортиқ айтилган мавзудаги материаллар эълон қилинди. Танқид қилдик, таклифлар билдирдик, аммо на Ички ишлар вазирлиги, на депутатлар томонидан бирорта муносабат билдирилмади.

«Права» бериш ёшани узайтириш керакми?

Ҳеч бир иш сабабсиз бўлмайди, албатта. Бу, аввало, ҳайдовчиларнинг масъулиятсизлиги билан боғлиқ. **Шунчаки машина ҳайдашни билиш бошқа, уни масъулият билан бошқариш бошқа.**

Ҳайдовчилик курсларини тугатаётган ёшларнинг аксарияти йўл белгиларини, ҳатто республикамиз йўлларидаги ҳаракат қайси томон қоидалари бўйича амалга оширилишини ҳам билишмайди. Бу ҳолатнинг сабабларини, аввало, ҳайдовчилик гувоҳномасини бериш тизимидан қидириш керак. Яшириб нима қилдик, айрим ҳолларда ҳайдовчилик гувоҳномасини номигагина имтиҳон олиб, бериб юбораверишди. Ҳатто имтиҳондан ўта олмаганлар кейинчалик қандайдир йўл билан «права» олиб кетишди.

Демак, ҳайдовчилик гувоҳномасини бериш тизимини ўзгартириш керак. Гувоҳномани олишни хоҳлайдиганларга **талабларни қийинлаштириш лозим.** Зеро, хориз давлатларида ҳайдовчилик гувоҳномасини олиш осон эмаслиги, бу учун такрор-такрор имтиҳон топширилиши бор гап. Шунингдек, йўл-транспорт ҳодисалари билан боғлиқ рақамларда ёшларнинг ҳиссаси «салмоқли» эканига эътибор қаратган ҳолда, **ҳайдовчилик гувоҳномаси бериш ёшани бирмунча ошириш ҳам мақсадга мувофиқ.**

Жазо кучайтирилиши керак, акс ҳолда...

Яна бир жиҳат: кўпинча йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик учун тайинланган жарималарга эътирозлар билдирилади. Ҳайдовчилар бир тарафдан жарималар миқдори жуда ба-

ландлигидан норози, иккинчи томондан эса ўзлари онгли равишда қоидани бузаверишди. Аслида, қоида бузмай ҳам автомобиль бошқариш мумкин. Йиллар мобайнида қоида бузмай ҳаракатланаётган ҳайдовчилар талайгина. Ҳамма гап хоҳишда ва автомобилга ўтирганда ҳиссиётларни енгиб олишда.

Жарималарга келсак, чет эл қонунчилигида йўл ҳаракати қоидаларини бузганлар қатъий жавобгарликка тортилади. Бунда қоидабузарликнинг жиддийлигига қараб оғир жарималар, транспорт воситаларини мусодара қилиш, ҳайдовчилик гувоҳномасидан маҳрум қилиш каби жазо чоралари қўлланилади. Демак, бизда ҳам **жазо чораларини кучайтириш керак.** Қачонки, ҳайдовчи топган пули жарималарга кетаётганини англаб етса, оғир ҳолатларда эса жавобгарлик муқаррар эканини билса, бир умрга ҳайдовчилик гувоҳномасидан маҳрум этилишини англаб етса, «ўпқасини босиб олиш»га мажбур бўлади.

Ўлимга сабабчи бўлганлар бир йилдан сўнг чиқиб келса...

Яна бир жиҳат: юқори тезликда ёки маст ҳолатда автомо-

биль бошқариб, инсон ўлимига сабабчи бўлганлар аксарият ҳолларда қайсидир ташкилот кафиллиги (асосан, маҳалла ва Ёшлар иттифоқи) асосида ёки жабрланувчи томонларнинг ўз даъвосидан кечиши туфайли арзимаган жазо олган ҳолатларни кўп кўрганмиз. Тўғри, улар жиддий жазо олмаган бўлсада, маълум муддатга автомобиль бошқариш ҳуқуқидан маҳрум қилинган. Аммо бутун бошли тирик одамнинг ҳалок бўлишига сабабчи бўлганлар бундан-да кучлироқ жазога лойиқ эмасми?

Назаримизда, бундай ҳолларда қоидабузарлар умрбод ҳайдовчилик ҳуқуқидан маҳрум қилиниши ёки оғирроқ жазога тортилиши адолатлидир. Ана шунда маст бўлиб ёки тезликни ошириб, автомобиль бошқарадиганлар ўйлаб иш қилади. Албатта, кимларгадир бу оғир жазо бўлиб туюлиши мумкин, лекин қоидаларни кўпол тарзда бузган ҳайдовчилар сабабли ҳалок бўлиб кетаётган инсонларнинг ҳам бу ҳаётда яшашга ҳаққи борлигини ва уларнинг ҳеч бир сабабсиз ҳалок бўлиб кетаётганини инobatта олсак,

жазо адолатсиз бўлмайди.

Диний таълимотдан фойдаланиш керак...

Албатта, қоидани бузганларга кўриладиган чора-тадбирларнинг ўзи билан кўзланган мақсадга етишиш қийин. Бу борада таълим-тарбия ва тушунтириш ишлари олиб борилиши, кишиларнинг онгли равишда йўл ҳаракати қоидаларига риоя қилишларига эришиш лозим. Бу эса илм-маърифат билангина юзага чиқади. Юртимиз аҳолисининг катта қисмини мусулмонлар ташкил қилади. Шундан келиб чиқиб, бу борада **диний-ахлоқий таълим ва тарбия ишларидан унумли фойдаланиш керак.** Яъни одамларга йўл ҳаракати одобларига риоя қилиш ҳам диний бурчлардан бири эканини тушунтириш лозим.

Яна бир таъкидлашни лозим бўлган жиҳат бор. Йўл қоидасини бузган шахс жазоланади, лекин унга амал қилиб, йиллар давомида қоидаларни бирор марта бузмаганларга мукофот тариқасида ҳеч қандай имтиёз берилмайди. Демак, йўлларда қоидаларни бузмай, узок вақт давомида **тартибли ҳаракат қилганларни рағбатлантириш чораларини ишлаб чиқиш** лозим.

Муродилла ПУЛАТОВ.

МЕНДА
САВОЛ БОР...

МАСТ ҲОЛАТДА ТРАНСПОРТ БОШҚАРИШ ҚАНДАЙ ЖАЗОЛАНАДИ?

— Афсуски, Рамазон кунларида ҳам маст ҳолда машина бошқараётган ҳайдовчилар учрамоқда. Бу ҳолатда уларга қандай жавобгарлик белгиланган?

Камол АБИЛОВ.
Тошкент шахри.

Зафар РАҲМОНОВ,

Адлия вазирлиги масъул ходими:

— Ҳайдовчиларнинг транспорт воситаларини маст ҳолда бошқариши транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқидан **бир йилу олти ойдан уч йилгача** муддатга маҳрум қилиб, **БҲМнинг йигирма беш баравари** миқдорида жарима солишга сабаб бўлади.

Худди шундай ҳуқуқбузарлик транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқи бўлмаган шахс томонидан содир этилган бўлса, **БҲМнинг қирқ баравари** миқдорида жарима солишга ёки **ўн беш сутка муддатга маъмурий қамоққа** олишга сабаб бўлади.

Маст ҳолдаги шахсга транспорт воситасини бошқаришни топшириш транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқидан **икки йилдан уч йилгача муддатга** маҳрум қилиб, **БҲМнинг йигирма беш баравари** миқдорида жарима солишга сабаб бўлади.

ТИЛ, ТИЛ ВА ...

«ХАЛҚ ТИЛИ»ГА АЙЛАНА ОЛМАЁТГАН ТИЛ

Давлат тилига расмий мақом берилганига бу йил 32 йил тўлади... Ўтган вақт оралиғида ўзбек тили аҳолининг нафақат сўзлашув тили, балки таълим-тарбия олиш, иш юритиш, ижод қилиш, борингки, ғурурланиш ва фахр-ифтихор тилига айланди. Бироқ... Бу борада камчиликлар ҳам бир талай. Ҳамон русча ёки инглизча аралаштириб сўзлашамиз, ҳамон рус тилида иш юри-тамиз, ҳамон имло қоидаларидаги айрим «баҳс»ларга тугал ечим беролмаймиз...

Шу ўринда ҳақли савол туғилади — **Ўзбек тили қачон чиндан Давлат тили, Халқ тили бўлади?**

Давлат тили, халқаро талабларга кўра, шундай таърифланади: «Давлат тили — мамлакатда қонунчилик, ижроия ва суд ҳокимияти олиб бориладиган тилдир». Хўш, **Ўзбекистонда давлат тили «она тили» дарслигидагими, ҳужжат юритилаётганими ёки газета-журнал саҳифаларида ўқиётганимизми?** Ҳозирги кунда аксар давлат ташкилотларида ҳужжат алмашинув рус тилида олиб борилади.

Бу ҳолатни ўзгартиришга 30 йил етмади-ми? Турли соҳаларда илмий ишлар ҳали-ҳануз рус тилида ҳимоя қилинади. Сабаби — ўзбек тилидаги айрим илмий адабиётларнинг етишмаслиги! **30 йил давомида адабиётларни таржима қилишнинг имкони топилмадими?**

Рус тили, албатта, мамлакатимизда истиқомат қилувчи аҳолининг нисбатан катта қисмининг мулоқот тили. Лекин **ўзбек тили бизга ота-боболаримиздан қолган омонат-ку!** Уни ривожлантириш, оммалаштириш бур-

чимиз эмасми?! Бунинг ўрнига уни вақт ўтган сари «сиқиб» боряпмиз. Халқ орасида «ўзбек мактабига берманг, яхши ўқитмайди», деган тушунчалар пайдо бўлган ва кун сайин «мустаҳкамланмоқда...»

Нима учун? Фарзандингизнинг қўли лотин ёзувида ёзишга ўрганади, табиийки, унга лотин ёзувидаги имло қоидалари ўргатилади. Мактабни битиргач эса ундан кирилл алифбосида ёзишни, яъни ишлашни талаб этади. Бундан ташқари, кирилл алифбосидаги имло қоидаларни билиш-билмаслиги «имтиҳон» қилинади, ҳужжатларни эса рус тилида олиб бориш «юқори сифатли» талабга айланади. 1993 йилдан бошлаб ўзбек тилининг ёзма шакли лотин алифбосига асосланган ёзмага кўчирилди. Хўш, **ўтган мuddат катта авлод вакиллари лотин ёзувини ўрганишга етмадими?** Шу йил

оралиғида қанча болалар мактабдан сўнг «қайта мактаб» ўтадилар?

«Ўзбек тилида иш юритиш қийин, жумлар узун», «ёши улуг одамга янгиликни ҳазм қилиш қийин» каби баҳоналар билан расмий тил «иш юритиш тилига» айлана олмади. Азиз катта ёшдаги мутахассис ходимлари ижод аҳли, **Сизнинг лотин ёзувини ўрганишнинг қийинлиги сабаб яна қанча авлод «сарсон бўлиши» керак?!**

Ўзбек тили яратиш тили эмас, маълум маънода таржима тилига айланди... Кўр-кўрона, сўзма-сўз таржима асарлар яратилди, фильмлар берилди. Тўғри, таржима ҳам — санъат! Бироқ... Тил билган талаба «сўралган салла» ўрнига сўз таъсирини кучайтириш учун «каллаларни» ҳам олиб келмаяптими?! Майли, улар ҳам 3 сўм пул топсин, дерсиз. **Касрига 35 млн.**

аҳоли қолсинми?!

Бизни-ку, «лойимиз тепкиланиб-тепкиланиб пишяпти». «Тепкилайдигани» йўқлар чаласавод бўлиб қолиши керакми? **Бу ўзбек халқи чаласаводликка қараб кетяпти, дегани эмасми?!** Тилшуносларга ўтган 30 йил умумий қоидаларни ишлаб чиқишга етмадими?! Бу бир миллатнинг муаммоси! Аждодлари кўкка кўтарган она тилисини асрай олмаётган авлод муаммоси!

Юқоридаги фикрлар — янги авлод вакилининг «дардли» сўзлари эди. Кимнидир ноўрин айблаган бўлсам, етук тилшунос олимлар, ҳурматли адиблардан узр сўрайман. Аммо камина бугун тилга олган муаммо янги авлоднинг таҳсил олиш ва меҳнат фаолиятида жиддий тўсиқларга дуч қилаётгани барчамизга маълум.

Нозимахон АБДУРАҲИМОВА.

ЎЗБЕК ТИЛИДА ГАПИРИШ КИМЛАРГАДИР МАЛОЛ КЕЛЯПТИМИ?

Маълумки, Олий Мажлис Қонунчилик палатасида «Давлат тили тўғрисида»ги қонун лойиҳаси кўриб чиқилмоқда. Чунки амалдаги қонунда белгиланган нормаларнинг давлат тилини ҳимоя қилиш борасида етарли таъсирчанлик кучи йўқлиги бунга эҳтиёж туғдирди. Ушбу ҳужжат, шубҳасиз, давлат тилининг мақомини ҳуқуқий томондан мустаҳкамлаш, она тилимиз ривож учун кенг шароит яратишга хизмат қилиши керак.

Аммо «Миллий тикланиш» демократик партияси етакчиси Алишер Қодировнинг лойиҳа муҳокамаси жараёнига оид қуйидаги фикрлари эса ҳафсалани пир қилмоқда: «Ўзбек тили қадрини кўтариш ва унинг устуворлигини таъминлаш учун киритаётган таклифларимиз «қолган миллатларни хафа қилиб қўймаслигимиз керак» ёндашуви билан қабул қилинмай қоладигандек. Кечаги сессияда шундай нормалардан бири етарли овоз йиғмади... Лекин 4-моддада фуқарони давлат тилини билмаганлиги учун ҳуқуқини чекламаслик тўғрисида

норма кўпчилик овоз билан қабул қилинди. Тахмин қилаяпман, шу кетишда 11-моддадаги давлат хизматчисига давлат тилини билиш, 13-моддадаги давлат идоралари аризаларни давлат тилида қабул қилиши ва жавоб бериши, 17-моддадаги барча миллатларни ўз она тилларида таълим олишларига устуворлик бериш бўйича нормалар ҳам чиқариб ташланади».

Хўш, унда давлат тилига оид янги қонун қабул қилишнинг нима кераги бор? Кўпчилик депутатларимизда давлат тилига нисбатан шундай муносабат бўлса, яқин орада

бу соҳада ҳеч нарса ўзгармас экан-да. Мақсад номига қонун қабул қилиб, «давлат тилининг ҳуқуқий мақоми кучайгани»дан лоф уришми? Ундан кўра амалдаги қонун ўзгармай қолаверсин.

Гўё аксарият депутатларимиз халқнинг ҳақиқий вакиллари эмасликларини исботлаш учун бизга далил топиб бераётгандек таассурот уйғотади...

Амалдаги қонун ҳам, янги қонун қабул қилиш жараёни ҳам ўзбек тилига устуворлик бериш эмас, балки бошқа тилларга ғамхўрлик қилишга қаратилгандек туюлади. Меҳмондўстлигимиз, бағрикенглигимиз шу

даражадаки, бу йўлда ўзимизни камситишдан ҳам қайтмаймиз.

Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги ЎзХДП фракцияси раҳбари Улуғбек Иноятов бу масалага шундай муносабат билдиради: «Давлат тилини ривожлантириш, нуфузини оширишга рағбатлантириш билан эришамиз, эркинликни таъқиқлаш ёки ҳуқуқни чеклаш билан эмас. Давлат тилини билмайдиганларга уни ўрганиш учун давлат ташкилоти шароит яратиши натижасида давлат тили ривожини янги босқичга олиб чиқиш имконияти бўлади».

Ўттиз йил давомида бу «усул»дан беармон фойдалансак-да, аммо бирорта бошқа миллат вакили тилимизга қайрилиб қарамади. Энди яна ўттиз йил умид билан кутамизми? Ахир мажбур бўлмасан, ким ўзга тилни ўрганади?

Бошқа давлатларда ўша юртга соҳиб миллатларнинг тили мажбуран ўрганилсаю, бизнинг тилимиз ўз мамлакатимизда ўзаро мулоқот тилига айланиши кимларгадир малол келишидан хижолат чексак. Бундан ортиқ шармандалик бўладими?!.. Қачон эсимизни йиғиб оларканмиз-а?

Тўлқин ШЕРНАЕВ.

ЯНА ТИЛ ҲАҚИДА...

ҲАМУЗ ИЖРОСИНИ ТОПМАГАН ҚОНУН

Ўзбекистон Республикасининг «Давлат тили тўғрисида»ги қонуннинг 22-моддасида «...лавҳалар, эълонлар, нархнома-лар ва бошқа кўргазмалар ҳамда оғзаки ахборот воситалари республика давлат тилида ёзилади ва эълон қилинади ҳамда рус ва бошқа тилларда такрорланади», деб қайд этилган.

Бироқ оstonадан ҳатлаб чиқишингиз билан бунинг аксини кўрасиз... Аптека, Салон красоти, Женская и детская одежда, Автомойка, Наружная реклама, Ташкент ашы, Ремонт сотовых, Скупка золота, Мы открылись, Салон оптики, Минутка, Family, Minimarket, Supermarket, Duty Free, Diet kafe, Shopping complex, Makro, Korzinka... яна алломбало номлар...

Хавотирлиси, бундай ажнабий номдаги сўзлар кўпайгандан кўпайиб бормоқда. Уларни кўриб, ўзингни гўёки рус ёки инглиз давлатлари кўчаларида югандай ҳис этасан, киши.

Буни қарангки, шу вақтга қадар **Ўзбекистон миллий боғи** деб аталиб келинаётган истироҳат боғи ҳам қайта қурилиб, **Magic City** деб номланаётган экан. Шунча Cityлар етмасмиди?!

Кўча-куйдаги майда эълонларни-ку, айтмай қўя қолайлик, ўзбек тилидаги эълонларни топиш анқонинг уруғи бўлиб кетган.

Қандай номланишига қарши эмасмиз, лекин аввало, қонун доирасида ўзбек тилида ёзилиши керак-ку! Ундан кейин майли, рус, инглиз, араб, хоҳлаган тилида ёзаверсин.

Ушбу қонуннинг 24-моддасида «**Ўзбекистон Республикасидаги шаҳарлар, қишлоқлар, майдонлар, кўчалар, бекатлар, тарихий обидалар ва бошқа жўғрофий-худудий ўринларнинг номлари ягона миллий шаклда берилди ва республика давлат тилида ёзилади**», деб таъкидланган.

Бироқ, ҳамон ҳеч қандай маъно-мазмун касб этмайдиган жой номларию рус тилидаги кўчалар бор. **Масалан**, Яшнобод тумани «Уйсозлар» маҳалласида Проектная деган кўча бор. Буни кўча ҳам деб бўлмайди. Негаки, битта кўп қаватли уй манзили фақат шу ном билан аталади, холос.

Амалдаги «Давлат тили тўғрисида»ги қонуннинг 7-моддасида «**Ўзбекистон**

Республикасида муассаса, корхона, ташкилот ва бирлашмаларда иш республика давлат тилида юритилади», деб қатъий белгилаб қўйилган. Амалда эса... ўзингиз кўриб, кузатиб, гувоҳ бўляпсиз. Айниқса, ҳисобчилар иш фаолиятидаги ҳужжат ишлари ҳамон эски тизимда, рус тилида.

Баъзи давлат ташкилотларининг электрон сайтга кирсангиз, аввал, рус тилида, кейин танловингиз асосида ўзбек ва инглиз тилига ўтади.

Ана шундай муаммоларни ҳал этиш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 16 мартда-

ги «Савдо, ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш объектларига ном беришни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори қабул қилинган эди. Бироқ ҳали кўзга кўринадиган бирор иш қилингани йўқ, реклама баннерларини олиб ташлашни айтмаганда.

Яқинда Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг ялпи мажлисида «**Ўзбекистон Республикасининг давлат тили ҳақида**»ги **Ўзбекистон Республикасининг Қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида**»ги қонун лойиҳаси ҳам қизғин баҳс-мунозараларга сабаб бўлди.

Икки кун модда-ма-модда муҳокама қилинган 29 моддадан иборат мазкур қонун лойиҳаси 9-моддасига келгач тўхтатилди. Нега? Аниқлаштирилиши лозим бўлган жиҳатларнинг кўплиги боис қонун лойиҳаси муҳокамаси бошқа кунга қолдирилди.

Назаримизда, қонун лойиҳасини такомиллаштиришни инкор этмаган ҳолда, аввало, ўзбек тилини ривожлантиришга оид амалдаги қонун қарорлар ижросини таъминлашимиз зарур. Бу жараёнда Президентимизнинг фармони асосида давлат тили – ўзбек тилини ривожлантириш учун ташкил этилган Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Давлат тилини ривожлантириш департаменти ташаббусни ўз қўлига олиши лозим.

Энг муҳими, қарор ва қонунлар қоғозда эмас, амалда ишласа ижобий натижаларга эришиш мумкин. Йўқса, барчаси қоғоз, гапда бўлиб қолаверади.

Достон РУСТАМОВ.

АЛИШЕР НАВОЙИ ҚАЧОН ЎЛАДИ?

Алишер Навоий ҳали тирик. Мирзо Бобур, Беруний, Фаробий, Амир Темур, Жалолиддин Мангуберди, Мирзо Улуғбек, Огоҳий, Мунис, Феруз, Нодирабегим, Увайси, Фурқат, Муқомий, Беҳбудий, Абдулла Қодирий, Чўлпон, Фитрат, Усмон Носир, Уйғун ҳам ҳали тирик. УЛАР ҚАЧОН ЎЛАДИ?

Жавоб оддий. Шу миллат билан бирга. Унутилади ва ўлади. Миллат эса тил билан бирга ҳалок бўлади. Ўзбек тили бор экан, юқоридагилар, булардан бошқа миллионлаб номларини бунақа мақолалардан минглабига ҳам сиғдириб бўлмайдиган буюклар ҳеч қачон ўлмайди. Уларнинг ўй-фикрлари, орзу-интилишлари, ҳис-туйғулари, қарашлари, хуллас, руҳияти, аслияти биз билан бирга яшайверади. Зеро, тил, бу — кўприк. Сиз билан

мен, ўтмиш билан келажак ва ҳозир ўртасидаги кўприқдир. Тил кетиши билан бу кўприк ҳам узилади. Авлодларимиз бизларни унутади.

Айнан шу — абадий яшашимиз учун бугун тилимизни асрашимиз лозим. Тил, бу — миллатнинг, халқнинг генидир. Генимизни авлоддан-авлодга ўтказайлик, асраб-авайлайлик. Авлодлар бизни билишсин, эслашсин. Бугун нима бўляпти? Ўз қўлимиз билан ўзимизни ўлдиряпмиз. Ҳа...

Ҳа... Ўзимизни ва аждодларимизни... Навоийни, Фаробийни, Бобурни... Эртага тил ўлса, бугун биз ёзаётган китоблар, газетаю журналлар, асарлар, шеърлар, санъат асарлари, кинолар, илмий китоблар, ҳамма-ҳаммаси тутантриқдан бошқа нарса бўлмай қолади.

Тил ҳақида тортишувлар кўпайиб кетди. Аммо бирор натижа йўқ... Биласизми, нега? Чунки масаланинг моҳиятини англаш йўқ. Шунчаки сиёсий қарашлар,

шов-шувпарастлик ва ҳоказо... Бу ё ҳаёт, ё мамот масаласи экани, бунда меҳмондўстлик, кимнидир хафа қилиб қўйишдан қўрқиш ва ҳоказо сингари бачкана идиоаларга жой йўқлигини англаш йўқ.

Бу масала кеча парламентда бўлганидек, лоқайдлик, ҳақиқий ғурусизлик, орсизлик бўлади. Қаттиқ туриш, чинакамига курашиш лозим. Депутатларимиз ўзи сайлаган сайловчиларнинг шундоқ

ҳам ишончини оқлагани йўқ, хў-жакўрсинга ҳисобот беришига кўникиб кетганмиз. Аммо ўзларининг униб-ўсиб келаётган қоракўз фарзандлари нигоҳига қандай боқар экан? Сўровига чидай олармикан? Билмадим. Бу кўйга тушмаслик учун ҳам бугун улар ёниши керак, чақнаши керак. Бошқачасига эса ҳалок бўламиз...

Улуғбек ИБОДИНОВ.

ҲАҚИҚАТГА ТИК БОҚИНГ. ЖАНОБ!

«Газетанинг замони ўтапти». Бу — баъзи бўлмағур одамларнинг гапи! Ва баъзи маърифатдан узоқ раҳбарларга ёқаётган гап.

Яқинда Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги узоқ йиллар Хотинқизлар кўмитаси кўмаги ва муассислигида нашр этилиб келинган ва оддий одамларга, халққа яқин бўлиб келган нашримиз — «Оила ва жамият» таҳририяти вакиллари киришибди. Газетанинг ҳозирги молиявий аҳволи оғирлигини айтиб, обунаташкил қилишда ёрдам сўрашибди. Ва қутилганидек, рад жавоби берилган.

Алам қилади! Биласизми, биз «Оила ва жамият»да шаклланган янгича журналистика мактабидан кўп нарсани олиб катта бўлган авлодмиз, газетачилик анъаналарини ҳеч ҳам эсдан чиқаролмаймиз. Бир вақтлар бу газетанинг адади ҳозирги энг кўп чиқаётган нашрдан ҳам бир неча баробар кўпроқ эди. Ва у ўйламанки, бугунги манаман деган мутасадди ташкилотдан кўра одамларга яқинроқ, дардқашроқ, ҳамдардроқ эди. Бу катта ва жуда кўп меҳнатлар эвазига эришилган эътироф. Буларнинг ўрнига нима бор? Ҳозир ўша яқинликка ета оладиган ўзаро яқинлик, алоқа йўқ-ку! Ҳозир уйма-уй юрибмиз. Ваҳоланки, ўша пайтда газеталар борарди уйма-уй...

Бугун баъзи замоннинг «ақли дониш»лари гаджетлар-у, сайтлар орқали дунёни забт этиш мумкин, деб ўйлашади. Лекин бу доноларнинг хаёлига ҳам келмайдик, гаджетлар ҳатто пойтахт Тошкентда ҳам яхши ишламаяпти. Қишлоқларни гапириш эса мутлақо ортиқча! Мана, янги гап, яқингинадаги гап: Россияда чиқадиган «АиФ» газетасида ёзилишича, Россия бош вазири ўринбосари Дмитрий Чернишенко мамлакатнинг ҳудудини 2030 йилгача интернет билан тўлиқ таъминлашга бор кучимизни сарфлаймиз, деб баёнот берган. Ҳали буям

бир ваъда. Амалда қачон бўлишини вақт кўрсатади. Биз Россиядан бу борада илғорлаб кетмагандирмиз ёки адашдимми? Бирови Европами, Америкада ўқиб келиб Ўзбекистонда Америка дунёсини тасаввур қилса, биз айбдоримизми?

Иккинчидан, қани маҳалларимизнинг бутун бўйи-бастини ёки биронта соҳанинг сир-асрорларини ўзбек тилида муфассал ёритиб берадиган, ёхуд мукамал билим ё ахборотни излаб топа олиш мумкин бўлган биронта сайт борми? Бу саволни нега ҳеч ким бермаяпти? Нега вазирни бу жиддий масала ўйлантирмаслиги керак? Қолаверса, гаджетларнинг йўли бошқа! Ижтимоий тармоқларнинг ҳам функцияси бошқа! Информация билан маърифатнинг, ахборот ва маълумот билан таҳлилнинг фарқи қачондан бери боролмай қолдик? Яна минг афсуслар бўлсинки, бугун кичикни кичик десак, баъзи бир ўзини катта билмиш ар ҳам телеграм, фейсбук ва бошқа хил ижтимоий тармоқ хизматларини ҳам оммавий ахборот воситаси деб тушунмоқдалар. Ахир, қўлида телефони бор, лекин на маълумоти, на бирон матбуотга оид мутахассислиги, на бирон жойда тайин ишхонаси бўлмаган одам қандай қилиб матбуот вакили бўлсин?!

Кўчада юрган одам борки, сўз эркинлигидан фойдаланиши мумкин, албатта. Бу ҳар бир фуқаронинг ҳуқуқи. Аммо айтайлик, биров

ўзини блогерман деб атаса, бир думалаб ОАВ ходими-га, ҳатто раҳбарига айланиб қолаётганларга энди раҳбарларимиз «эргашиб» кетавермаслиги жоиз. Йўқса, ҳақиқий матбуот билан кўчадаги «шантажчи»нинг фарқи қолмайди.

Ўйлаб кўринг, истаган киши маълумотли бўлсин, аммо мутахассис бўлмаса, оқ халат кийиб олгани билан шифокорга айланиб қолмайди-ку!

Шундай экан, минг тасвирга олсин, ижтимоий тармоқларда профил очиб «Америка очсин», профессионал касбга эга бўлмагач, бирортаси валломат бўлса ҳам журналистга айланиб қолмайди.

Ҳа, шундай! Қолаверса, биронта фанни чуқур ўрганиш, мавзунини тўлиқ англаб етиш учун ўзбек тилида тўлақонли ахборотни интернетдан олиш имкони йўқ экан, нима қиламиз чираниб? Қани мантқиқ?

Шу боис, мен жамиятни газеталарга қарши қўйган кимсаларни маънавият ва маърифат кушандалари, дегим келади. Гап босма матбуотда нон еяётганларнинг ишсиз қолишидан хавотир олишда эмас. Уларга кун сайин «саводи гуллаб бораётган» юртимизда иш топилади. Топилганда қандоқ! Фақат юртга чин муҳаббат ва садоқат билан хизмат қилаётган соҳани оёқ ости қилишларига чидаб бўлмаяпти.

Масала обунани кўр-кўрона рад этиш топшириғини берганлар, бу ишдан

«ўлгудек қўрқиб яшаётган» раҳбарларнинг ношудлиги ҳақида. Майли, менга қўшилмаслигингиз мумкин. Аммо эшитинг! Мен айтмоқчи бўлаётган аргументларни тарозига солиб кўринг. Кейин фикрингиз ўзгарар балки...

Президент Ўзбекистонни маънавияти баланд мамлакатга айлантиришни истаяпти. Астойдил, чин қалбдан ёниб истаяпти. Учунчи Ренессанс деганининг замирида бугунги эмас, эртанги жараённи назарда тутаятган Юрт Раҳбари бугун ўша ёруғ кунга пойдевор қўймоқчи. Маорифга сарфланаётган маблағ-у, эътиборнинг чеки йўқ. Маънавиятни энг муҳим масала сифатида неча бор кун тартибига қатъий қилиб қўйилаётганини-ку, такрорлашга ҳожат йўқ. Матбуот ва ҳаттоки «мажбурий обунат» деган атамагача шахсан гапирди-я... Лекин Президентнинг бу гапи нега ижрога қаратилмаяпти?

Хўш, айтинг, жаноб «беназир»лар, сизнингча, маърифат қайси воситалар орқали жамиятга етиб боради? Учрашувлар орқалими? Маънавият бўйича ҳар доим мажлисга борувчи маълум тоифадаги жамоаларга ўқиладиган ва қарсақлар билан ўтиб кетадиган икки соатлик мажлислар жамият саводини оширади, деб ҳалиям ишонармизми, балким шундай деб одамларни ишонтирмоқни истарсиз? Ҳаётга кўзимизни очиб қарайлик. Шу пайтгачаям, бундан кейин ҳам бу усул билан жамият

ўзгармаган, ўзгармайди, нафақат ўзгармайди, биз вақтдан ютқазамиз, холос. Бундай тадбирларнинг «юз йиллик» «эскапт»ларига бир боқинг. Баъзилари коммунистик партия ғояларини ҳам тарғиб қилган, вақтида!

Одам уларнинг орасида кучли салоҳиятга эга бўлган психологлар, файласуфлар, илм-фан номўндалари, адабиётнинг нуқтадон билимдонлари бўлишини истайди. Қаёқда дейсиз? Маънавиятнинг оёғини кишанлаб келганларнинг баъзилари ҳам ҳали минбарлардан тушгани йўқ! Нима қиламиз яшириб?

Ахир бугун ижтимоий тармоқларнинг очиқ инфоформацияларига тобора тўйиниб бораётган жамоатчиликка расмий маърузалардан бир жўяли таъсир қила олишига ишониш нодонликдан бошқа нарсасиз. Иккинчи жиҳат, аҳли жамоанинг бош объекти маҳалла, тўғрими? Хўш, маҳаллада ҳозир маърифатнинг ўрни қандай? Янаям аниқроқ қўямиз масалани: Ўзбекистонда бугун қанча фоиз маҳаллага зиёлилар раислик қилмоқда? «Зиёли» дегани жуда кўпол айтганда, диктант ёзса, хато қилмайдиган одам, дейлик. Назаримда, бу саволга Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирининг ўзи ҳам жўяли жавоб бера олмайди. Чунки бунақа реал маълумот унда йўқ эканлигига аминман.

Хўш, маҳаллага давлат томонидан қўйилаётган вазифалар қайси йўл билан етиб борапти? Мажлисларда, дўқ-пўписа билан! Тўғри! Аммо бу раиснинг ўзига борадиган топшириқлар. Аммо маърифий информациялар-чи? Биз кўп ҳолларда ҳокимларнинг дунёқарашини ва раъйдан келиб чиқиб сайланган маҳалла раисларининг салоҳиятига ишонамиз. Ишонмайлик! Бу тўғри йўл эмас. Улар газета ўқимаса, лоақал «Ахборот»ни кўрмаса, қанақа қилиб давлатнинг манфаатини ўйлайди. Ўйлайди эмас, ав-

ҲАҚИҚАТГА ТИК БОҚИҢГ, ЖАНОБ!

вало, тушуниши, билиши керак-ку ахир! Ҳозир амалда улар фақат ҳокимнинг берган топшириғини бажариш ва мажлисда гап эшитмаслик ҳақида ўйлайди. Ахир вазирлик ва қўмиталар, агентликлар бугунги замон талаби билан ишламоқчи бўлса, аҳоли, жамоатчилик, ҳеч қурса, ўзининг тасаруфидаги ташкилотларга ўзи ҳақида, йўналишдаги ислохотлар ҳақида муфассал ахборот етказиб туриши шарт-ку! Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлигининг сайтига кириб, сиз ўзинингизни соҳага монанд қизиқтирган саволларга жавоб излаб кўринг-чи, «қорнингиз тўяр»микан?

Шунча гапдан кейин... «Оила ва жамият» газетаси «ўлди!» Мен яна бир худди шу тақдир билан рўбарў бўлиб турган бошқа бир нашр ҳақида ўйлаб қоламман. Бу бевосита маҳалла фаолиятига ихтисослашган «Маҳалла» газетасидир. Унинг бир-иккита сонидеги мақолаларнинг сарлавҳаларини келтираман: «Маҳалла раисига суиқасд қилинди», «Қорин ғами ҳал этилса, бас. Бугун даражаси ва долзарблиги ва ҳам кўлами ва сони жиҳатидан мана-ман деган сайтни орқада қолдиришга қодир. Мана, парадокс!

ёрданчи тополмаслиги аниқ. Яна бир ҳақиқат шуки, газета ҳозирда ҳар қандай босма нашрга ҳам услуб, ҳам талқин, таҳрир ва ҳам чиройли безак даражасида баландлик қилман, дейдиган нашр. Шундай экан, соҳа раҳбарияти бу катта тирговучни нега ўзидан итаряпти? Ахир, газетанинг бу қадар керакли дўст эканини англаш учун нима етишмаяпти? Бундай нашрларни кучли мутахассислар, муҳаррирлар-у, дизайнерлар чиқара олади. Иккиланмай айта оламаники, «Маҳалла»нинг ҳар қандай сониде берилган материаллар тўплами ҳам

ҳаллалардаги оқсоқолларга, миллионлаб юрт ишқида ёнаётганларга керак-ку! Ҳеч қурса, шуни тушуниш наҳотки мумкин эмас?

Яна битта аччиқ ҳақиқат шуки, агар вазирлик бугунги бутун девони билан ҳаракат қилса ҳам бир ҳафтада шу газетанинг таъсир кучичалик таҳлилий иш, таъсирли маърифат, ўқишли илм тайёрлаши даргумон! Мен бунинг аксини исботловчи раддияни тинглашга, ўқишга ва агар исботи бўлса, мардларча қўл кўтаришга тайёрман!

Тўғриси, мен ҳозирги Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирини

мажбурий обунга шу пайтга қадар бўлса, учта-тўртта газетага фойда келтиргандир. Келтирган бўлса агар! Аслида бу, энг аввало, уни ташкил қилганларни боқадиган коррупцион схема. Буни далиллаш учун узоқдаги архивларни титкилашга ҳожат йўқ, 2020 йилги ишлар ҳам яққол кўрсатиб турибди. Шундай экан, келинг, бошдан дўппини олиб бир жиддий мушоҳада қилиб кўрайлик. Нима қилсак бўлади?

Мард бўлайлик, қачонки нашр ўз муассиси талабига монанд эмас экан, унга ёрдан беришни талаб қилишнинг ўзи ортиқча.

яратилса, муаммо ўз ечимини топади. Унинг адади қанча кўп бўлса, газетанинг таннари ҳам тобора арзонлашиб боради. Бу барчага маълум. Кези келганда, бир гап. Халқ таълими вазирлиги, олайлик, «Гулхан» журналининг ҳеч бўлмаганда ҳар бир синфга бир дондан етиб боришни режалаштирганида эди, унинг бир донаси, йўқ, бир йиллик баҳоси эллик минг сўмдан ошмас экан. Мен бу рақамни балким озгина муболаға билан ёзаётгандирман, аммо 30 кишилик битта синфга 300 минг сўмлик обунга ҳам ҳар бир болага 10 минг сўмга айланар эди. Хўш, бу билан ким ютар эди? Жавоби аниқ!

Қолаверса, журналистлар вазир ёки раиснинг эмас, соҳанинг дўстларидир. Вазирлик тизим сифатида катта ишларни зиммасига олган тузилма. Нашрлар бу тузилма мутасаддиларининг кўзини очишга, хатоларини тўғрилашга ёрдан беради. Аслида рост гапни айтиб турадиган асл дўсти кўп раҳбар камроқ адашиши ҳам ҳақиқат эмасми? Бу жуда кўп изоҳ ва тушунтириш талаб этмайдиган ҳақиқат. Кимки, журналистларга очиқ юз билан қарашни истамас экан, у раҳбар ҳақиқатдан кўрқадиган одамдир.

Дарвоқе, гап келганда, тўхтаб ўтирмадим. Бизга Америка-ю, Европани тарғиб қилаётган баъзи замонавий раҳбарларимизга эса савол бор, ҳақиқатга тик қаролмайдиган раҳбарлар Америкада қандай йўл тутишади, Европада жамоатчилик олдида обрўси бўлмаган вазирнинг қарори қандай бўлади? Биз билемизки — ИСТЕЪФО!

Нега унда бу қоидага риоя этмасиз?

Эҳҳҳ...

Майли, бу энди бутунлай бошқа мавзунинг бошламаси...

даражаси, ҳам долзарблиги ва ҳам кўлами ва сони жиҳатидан мана-ман деган сайтни орқада қолдиришга қодир. Мана, парадокс!

Вазир эса бу ҳақиқатни тан ҳам олмайди, бунга эътибор ҳам қаратмоқчи эмас. Ҳўп, газеталарни илгари ўқимас эдик, рост «тез ўқиладиган» эди кўпчилиги. Лекин бугун бундай эмас-ку! Бугун одамларни ўйлантирадиган, муайян мавзуларга омманинг тўғри фикрини шакллантира оладиган кучга эга бўлиб қолганида нега таҳририятлар фаолиятига бу қадар совуқ муносабатнинг боиси нимада? Ваҳоланки, газета вазирга керак бўлмаса, ма-

шахсан танайман, унга ҳеч қандай хусуматим ва давоим ҳам йўқ. Фақат бир пайтлар маҳалла фаолиятини изчил ёритган журналист сифатида тизимнинг бундай маҳдуд ахборий аҳволига нисбатан бефарқ қолгим келмаяпти. Қолаверса, газеталардек жамиятнинг дўстларига қарши бўлган ҳар қандай раҳбарда замон сиёсатининг амалдаги ижросига, унинг оддий одамлар қалбига етиб боришига қарши бўлган шахсни кўравераман. Шахсан ўзим мажбурий обунга қаршиман. Ҳозир бунинг барча сабабларини ёзиб ўтирмақчи эмасман. Битта сўз билан айтганда,

Бироқ «Маърифат», «Оила даврасида», «Жамият», «Маҳалла» каби элга ҳам, соҳа зиёлиларига ҳам маъқул ва керак бўлган нашрларни вазирлик ва идоралар муассис сифатида сақлаб қолишлари, нафақат сақлаш, балки шу юрт равнақи учун, жамиятда тўғрилиқ, адолат тамойилларининг барқарор бўлишига хайрихоҳ бўлиб ривожлантириш, кенг омманинг арзон кўмакчисига айлантиришлари зарур ва шарт, деб ўйлайман. Мисол учун, «Маҳалла» нашри таҳририятини вазирлик бюджетига ўтказиб, уни барча маҳаллаларга ўз вақтида етказиб бериш тизими

Ҳусан ЭРМАТОВ.
(«Хуррият» газетасининг
2021 йил 21 апрелдаги
№17-сонидан олинди)

ТОШКЕНТ БОЗОРЛАРИ РИМ ВА ЛОНДОННИКИДАН ҚИММАТ. НЕГА?

Прогнозлаш ва макроиктисодий тадқиқотлар институти "Price Warnings" лойиҳаси доирасида Тошкент бозорларидаги озиқ-овқат маҳсулотлари нархларини ўрганиб, бошқа мамлакатлар пойтахтларидаги нархлар билан солиштирди.

Шунингдек, бошқа турдаги озиқ-овқат нархлари бўйича Тошкент шаҳридаги минимал нархлар МДХ давлатлари пойтахтидаги нархлардан анча баланд экани аниқланди.

Тадқиқот давомида Тошкент савдо нуқталаридаги маҳсулотларнинг энг минимал нархлари олингани таъкидланади. Маълум бўлишича, февраль ойидан буён 28 хил маҳсулотнинг 20 тасининг нархларида ўзгаришлар кузатилган, 17 хил маҳсулот нархлари қимматлаган. Булар қаторида гўшт, макарон ва ўсимлик ёғининг нархи бошқа мамлакатларга нисбатан анча юқори экани кўриниб қол-

ган. Ёғнинг нархи эса аҳоли ўртасида айна дамда тренддаги мавзуга айланган.

Маошлар етяптими? Даромад ва ойлик маоши ҳисобланганда, озиқ-овқат маҳсулотларига етарлимикин, деган савол туғилади? Мисол учун, Германияда энг кам иш ҳақи 1 соатлик қилиб белгиланиб, 10 еврони ташкил этади. Бу бизнинг пулга 127 минг

сўмга тўғри келади. Агарда ходим 8 соат ишласа, 1 миллион сўм топиши мумкин. Бизда эса меҳнатга ҳақ тўлашнинг энг кам миқдори ойига 747 минг сўм қилиб белгиланган. Агарда, оилада уч киши бўлиб, бир кишигина шу ойликка эга бўлса, рўзғорнинг ғорини тўлдиролармикан? Бу ойлик билан қайси озиқ-овқат маҳсулотларини олиш

мумкин? Одамнинг овқат ташвишидан бошқа муаммолари йўқми? Коммунал тўловлар, боғча пули, кийим-кечак, дори-дармон ва ҳақозоларни ҳисоблашга андиша қилади киши.

Яна бир гап. Тадқиқотлар кўра, Тошкент шаҳридаги апельсин, лимон ва банан нархлари Лондон, Берлин ва Рим шаҳарларидаги нарх-

лардан баланд экани ойдинлашган. Майли, банан, апельсин ва лимон емасак-да, бошқа маҳсулотларнинг нархи меъёрида ушлаб турилса, аҳоли учун ёрдам бўлармиди?

Муаммо нимада? Муаммо битта — монополиянинг борлиги. Қўшни давлатларда, мисол учун, Қозоғистонда макарон ҳам, ўсимлик ёғи ҳам бизга нисбатан анча арзон. Рақобатга йўл очиб бериш керак. Шундагина тадбиркорлар бозорларимизни маҳсулотга тўлдириб ташлаши аниқ. Қачон монополияга чек қўйилади? Бунисини эса вақт кўрсатади.

Нилуфар
ЮНУСОВА.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

НЕГА МАҲАЛЛА РАИСИ ИСЛОҲОТЧИ БЎЛА ОЛМАЯПТИ?

Маҳалла тизими янада тараққий топиши учун нима қилиш керак? Шубҳасиз, йиғин раиси ислоҳотчи бўлиши билан бирга ҳудуддаги раҳбарлар ҳам бугунги кун талабидан келиб чиқиб ишлаши керак. Акс ҳолда маҳалла раиси ислоҳотчилик қобилиятини намойиш эта олмайди. Бунимен ўз фаолиятимда кузатяпман. Мисол учун, маҳалламиз аҳолисининг асосий даромад манбаи миллий ҳунармандчилик билан боғлиқ. Супурги етиштириб, боғлаб сотамиз.

Аммо ҳамма ҳам бу иш билан мустақил шуғулланмайди. Икки-уч нафар тадбиркор етиштирган хомашени тайёр маҳсулотга айлантиришда ёлланма ишчи бўлишади. Амалда улар ишсиз ҳисобланади. Шу сабабли туман, вилоят раҳбарларига маҳалламизда марказлашган супурги ишлаб чиқариш корхонаси ташкил этишни таклиф этдим. Аммо етарли эътибор бўлмади. Кейинги муаммо маҳалламиз тоза ичимлик сувидан азият чекади. Сувоқава корхонасига бир неча марта айтдим. Афсуски, бу масала ҳам ҳал этилмапти.

Навбатдаги масала маҳалламиз ҳудудида 13-мактабгача таълим ташкилоти бор. Замонавий боғча қурилганига 3 йил бўлгану шу пайтгача электр энергияси билан таъминланмаган. Туман мактабгача таълим бўлимига мурожаат қилсак, қурувчини айблади. Қурувчига борсак, уни ҳам минг бир баҳонаси бор. Оқибат эса ўртада келажак авлод азият чекмоқда.

Эътибор берсангиз, барча муаммолар ечими бевосита ўша соҳа мутасаддиларига боғлиқ. Минг афсуски, соҳа раҳбарлари мурожаатимизни эътиборсиз қолдирапти.

Тўйчибой СУЛАЙМОНОВ,
Фурқат туманидаги
«Кичикянги» маҳалла фуқаролар
йиғини раиси

БУГУННИНГ ГАПИ

ЎҚИТУВЧИЛИК ЭРКАКЛАР КАСБИ ЭМАСМИ?

Эсингизда бўлса, Халқ таълими вазирлигида ислоҳотлар бошланган, вазирлик раҳбарияти таркиби ўзгарган илк кезлардан ўқитувчи обрўси, мақомини оширишга жиддий киришилди. Педагоглар бўларбўлмас мажлисбозликлардан, мажбурий меҳнатдан озод қилинди. Ойликлари оширилди.

Бунинг таъсирида таълим муассасаларига ўқитувчилар, айниқса, эркак-муаллимлар қайтиши кузатилди. Аммо вақт ўтган сари ислоҳотлар тўхтаб қолгандек тасаввур уйғотмоқда. Одамлар наздида аввалги ваъдалар ҳам тўлиқ бажарилмаяпти. Натижада яна таълим соҳасида эркак ўқитувчилар муаммоси кўтарилмади.

Таниқли блогер Шаҳноза Соатова фикрича, чиндан ҳам, таълим тизимида эркак ўқитувчиларга ижобий дискриминацияни қўллаш вақти етди. Шубҳасиз, ўғил болалар, айниқса, ижобий эркак образини оиладан ташқари, жумладан, мактабда, эркак

ўқитувчидан олади. Айниқса, тўлиқ бўлмаган оилаларда ўсаётганлар, отаси хорижга ишлашга, ўқишга кетган болалар учун бу муҳим. Эркак ўқитувчиларнинг мактабларда кўпроқ ишлаши учун қонуний рағбат йўллари яратилмоқда.

Ростан, бугун мактабларда эркак ўқитувчилар камлиги иқтисодий муаммолар билан боғлиқ. Айнан моддий манфаатдорлик пастлиги учун ҳам педагогика йўналишида таълим олаётган ёшлар эртанги фаолиятини мактаб билан боғлай олмаяпти.

Жумладан, 20 йиллик тажрибага эга ўқитувчи Эркин Истамов ҳарбийлар, ички ишлар хо-

димларига турар жой, фарзандларига ОТМларга кириш учун имтиёз ва энгилликлар берилишини, лекин, уларни ўқитган оддий мактаб ўқитувчисига ҳеч нарса йўқлигини таъкидлайди.

Муаммо ечими нимада? Ростан ўқитувчилик эркаклар касби эмасми?

Назаримизда, бундай эмас. Ҳамма гап педагогларга етарли шароит яратилмагани, ойлик маошлар пастлигида. Агар шу муаммолар ҳал этилса, одамлар онгидан шаклланиб қолган фикрлар аста ўзгаради. Эркаклар ҳам ўқитувчи бўлиб, рўзғор тебрат олиши мумкинлигини сезади.

Нурилло ФАЙЗ.

«БОЛАЛАР МАЙДОНЧАСИГА БОРМА, БОЛАМ!»

Баҳор ойларида болалар билан боғлиқ кўплаб жиноятлар, бахтсиз ҳодисалар содир бўлгани ачинарлидир. Самарқандда бир йигит фарзандини кўрсатмагани учун қайнонасини ўроқ билан ўлдиргани, Фарғонада аёл кундошининг 9 ёшли фарзандини бошига тош билан уриб, каналга отиб юборгани (яхшики, вазиятни бир киши кўриб, болани қўтқариб қолган), водийда бошқа бир аёл овсинининг 12 ёшли қизини каналга чўктиргани, Бухорода аёлнинг ўғил туғмагани учун икки қизи ва ўзини поезд тагига ташлагани ва ҳоказо... Мисолларни яна санаш мумкин.

Ўтаётган ҳафтада эса пойтахтнинг Бектемир туманида болалар майдончасида ўйнаётган 8 ёшли гўдак устига арғумчоқ устуни қулаши оқибатида ҳалок бўлди. Воқеа майдончани қуришда техника хавфсизлиги қоидаларига амал қилинмагани боис содир бўлгани айтилмоқда.

Ўзи қайси қурилишда бу қоидаларга амал қилинмаптики, майдончадан буни талаб қилсак? Қу-

лаган кўприклар, қурилиши тўхтатилган бинолар, ерлар ажратишда ҳокимлар томонидан шаҳар-созлик талабларини ўта қўпол равишда бузилаётгани, содир бўлган йирик авариялар, буларнинг ҳам саноғи йўқ. Аммо бу болалар-ку...

Уларнинг соғлиги, ҳаёти билан боғлиқ вазият. Наҳотки, шунда ҳам қўл учиди иш кўраётган бўлсак.

Ўзим яшайдиган Яшнабод туманидаги «дом» олдидидаги

болалар майдончасининг ҳам аҳволини яхши, деб бўлмайди. Эски-туски, эҳтимол, собиқ иттифоқ давридан қолган сирпанчиқ, арғумчоқ ва ҳоказоларнинг ўта хавфли эканини тушуниш учун техника хавфсизлиги бўйича мутахассис бўлиш шарт эмас. Арғумчоқку, бир неча марта йиқилиб тушганидан сўнг олиб ташланди. Сирпанчиқнинг «туника»лари қайрилиб қолган. Бола озгина нотўғри ҳаракатланса, бирор жойни кесиб кетиши ҳеч гап эмас. Ҳимоя тўсиқлари йўқ. Майдонча ҳудуди аста-секин аҳолига «стоянка» учун ажратилиб, тугаб бормоқда. Ҳозирда узунлиги 10 метр, кенглиги 10 метр ҳудудча гўёки майдонча бўлиб турибди.

Тушунамиз, биламиз, бу гапларга на Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги ва на туман ҳокимлиги, ёки бошқа бирор масъул ташкилот зиғирча

эйтибор қаратмайди. Ҳалок бўлган норасида тўғрисида бир-икки кун шов-шув қилинади-да, кейин бўлди — ҳаммаси нутилади. Масалан, аввалроқ газетамиз, телеграм каналимиз орқали Юнусобод туманидаги «Бўз-сўв» маҳалласидаги болалар майдончаси аҳволи тўғрисида ёзгандик. Маҳалла аҳолиси ҳаёт учун хавфли бўлган бу ҳудудга боришдан фарзандларини зўрға тияётгани тўғрисида айтилганди. Оддий ўқувчилар эйтирозлар билдирди. Тузатиш кераклигини айтишди. Тамом... Масъулларнинг бирортасини иши бўлгани йўқ. Авария ҳолатидаги арғумчоқлар ҳамон болалар ҳаётига хавф солиб турибди. Ёмон ният қилмаслик керагу, аммо бугун бўлмаса, эртага Бектемирдаги фожа бу ерда ҳам такрорланиш эҳтимоли йўқ эмас.

Умуман, бунақа майдончаларни республикамиз бўйлаб

кўплаб санаш мумкин. Лекин масъулларнинг дарди бошқа, уларнинг болаларга вақтлари йўқ, ҳафсала қилмайди, хохишлари йўқ. Қачонки, фожеа юз берсагина, мажбуриликдан, бошқа илож қолмаганидан «бизда айб йўқ» қабилидаги қисқа муносабат билан чекланишса, бас. Марра уларники.

Ваҳоланки, болалар майдончалари тўғрисида Вазирлар Маҳкамасининг қатор ҳужжатлари имзоланган. Жумладан, 2012 йилида «Болалар майдончаларида техника хавфсизлигига риоя этиш Қоидалари» тасдиқланган. Болалар майдончаларини қуриш, таъмирлаш бўйича кўплаб дастурлар ҳали амалда. Хўш, бу қоидаларга ҳозир ким амал қилипти, ким текширяпти? Мавзу юзасидан ҳисоботлар қани? Бу саволларга жавоб йўқ.

Улуғбек
ИБОДИНОВ.

КУЗАТУВ

ШУНЧАЛИККА БОРИБ ЕТДИКМИ?

Карантин чекловлари кучайтирилди. Масъул ташкилотлар огоҳлантиришлар билан чиқяпти. Лекин негадир одамлар ўз соғлиғига бефарқ. Кўчада ниқоб таққандан тақмаган кўп.

Яна бир тоифанинг иши эса ҳаммасидан ўтиб тушади: бирон ким сўраса кўтариб оламан, деб ниқобини бўйнига тушириб олган. Масофа сақлаш деган тушунча эса аллақачон 2020 йил тарихига айлангандек. Касалланганлар, карантинга ёпилаётган таълим муассасалари сони кўпаймоқда. Шу фактларнинг ўзиёқ хулоса қилишга етади. Қўни-қўшниларининг эса бунга аниқ жавоби бор: нима эмиш, вакцинани ўтказиш учун атай рақамлар катталаштириб кўрсатилаётганмиш. На кулишингни, на куйишингни билмайсан, киши.

Наҳотки, шунчаликка бориб етдик? **Очиғини айтиш керак,** бугун аксарият одам-

ларда мен учун масъул ташкилот ёки биров қайғурсин, деган ўй бор. Худди унинг ҳаёти, соғлиғи ўзига эмас, кўпроқ жамиятга керакдек.

Бунга **биргина мисол.** Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси карантин чекловлари кучайтирилгани бўйича тушунтириш-огоҳлантириш ишларини олиб боряпти. Танбеҳ бериш, койиш ёки зуғум ўтказиш йўли билан эмас, юмшоқ таъсир усули орқали. Кўчада ниқобсиз юрганларга чекловлар кучайтирилгани айтилмоқда ва ниқоб берилмоқда. Бундан аҳоли (текин ниқобли бўлади) касалликдан ҳеч бўлмаганда 2 соат муҳофазаланади, ички ишлар ходимлари

эса сўнги пайтларда уларга нисбатан кўп қўлланилаётган зўравон, деган тасаввурни ўзгартиради.

Айтмоқчимизки, яхши ёндашув қилинган. Таассуфки, берилаётган ниқобни энсасини қотириб олаётган, тақмай қўлида беписандлик билан йўлида давом этаётганлар ҳам бор.

Шундайларга қарата айтар сўзимиз: ўзингиз учун ўзингиз қайғуринг. Турли «де-

ди-деди»лар касаллик юктириб олганингизда ёрдамга келмайди. Касалланганлар сонини кўпайтириб кўрсатишдан эса ҳеч кимга фойда йўқ. **Шундай экан,** ниқоб тақишни унутманг ва ижтимоий масофа сақланг.

Шу ўринда яна бир мулоҳаза. Бугун кўча-кўй, жамоат жойларида ёш йигитлар бир ўрам ниқобни (ичида 10 та бор) 5-4 минг сўмдан сотяпти. Бу ниқоблар қай да-

ражада касалликдан ҳимоя қила олади? Уларни кимлар ишлаб чиқаряпти? Сифат талабларига жавоб берадими? Нега улар истаган жойида савдо қилишяпти? Агар улар ноқонуний фаолият юритаётган бўлса қандай чоралар кўрилади ёки кўрилганми?

Соғлиқни сақлаш ва ички ишлар вазирлиги бу ҳолатни ўрганиб кўрдими? Биз айти саволларга ташкилотлардан жавоб кутамиз.

Боиси ниқоб нафақат касалликдан сақлаш, балки инфекция тарқатувчи восита ҳам бўлиши мумкин. Айниқса, ҳозирга мураккаб вазиятда.

Садоқат
МАХСУМОВА.

МЕҲНАТ КОДЕКСИ ҲАМ, БЕРИЛАЁТГАН ДАККИЛАР ҲАМ БИР ТИЙИН

Вазирликда мажлис, ҳокимликда мажлис, мактабда мажлис, масжидда мажлис... Якшанба кун, соат 18.00 да (18 апрель) Бош вазир ўринбосари Шухрат Ғаниев раислигида қишлоқ хўжалиги масалалари бўйича видеоселектор йиғилиши ўтказилгани ортидан яна мажлис-бозлик масаласи кун тартибига чиқди.

Албатта, бу ҳолат-га Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги муносабат билдирмай қолмади, бироқ унда «ҳуқуқий саводхонлик дарси»дан четга чиқилмаган. Қонун талаблари эслатилди, кодекс дейилди, бироқ пичоққа илинадиган дадил гап йўқ (тўғри-да, бизда вазирлик ёки инспекция бошлиғи Бош вазир ўринбосарига қандай «танбеҳ» бериши мумкин).

Ваҳоланки, шу воқеадан бир кун олдин Бош вазир Абдулла Арипов бир неча бор таъкидланганига қарамай, давлат органлари ва ташкилотларида мажлис ва йиғилишлар ёпиқ залларда 2-3 соатлаб ўтказилиши ҳамон давом этаётганини қайд этганди. Дав-

лат раҳбари ҳам бир неча бор мажлисбозликларни тугатиш кераклигини таъкидлаган. Бироқ Президент ва ҳукумат раҳбари томонидан берилган топшириқларга қарамай, ҳали ҳамон баъзи раҳбарлар: «**Қанча кўп мажлис ўтказиб, топшириқ берсақ, шунча яхши ишлаётганимиз кўринади**», деган нотўғри тушунчага эга бўлиб қолаётгани ачинарлидир.

Улар учун **Меҳнат кодекси ҳам, берилаётган даккилар ҳам бир тийин**. Муаммо фақат мажлис билан чекланмайди. Ходимларни ярим тунгача ишлатиш, ҳатто аниқ бир топшириқ бўлмаса-да, раҳбар уйига кетмагунча иш жойида ушлаб туриш (аксарият мулозим-

лар ярим тунгача кабинетиде қамалиб ўтиради, гўё қўли бўшаётгандек), якшанба кунлари ҳам ишга чақиришдек ил-

латлар йўқолмаяпти. **Бу билан самардорликка эришиш мумкинми?** Албатта, йўқ. Ҳеч қандай натижа бермайдиган мажлислар ходимларнинг фойдали ишга сарфланажак қанчалаб вақтини ўғирлаётгани, ортиқча харажатлар, асаб-бузарликлар, ишчан меҳнат кайфиятининг пасайиши, ташаббус-

корликнинг йўқолишига сабаб бўлаётгани ҳам бор гап.

Энди дўппини бошдан олиб, холис назар ташлайлик, Президент ҳам, Бош вазир ҳам мажлисбозликни камайтириш ҳақида бир неча бор такрорлаганидан кейин ҳам бу ишлар давом этаётганини қандай тушуниш мумкин? Назаримизда, бун-

да, энг аввало, **раҳбарларнинг дунё-қараши ўзгариши керак**. Бусиз иложи йўқ. Қолаверса, бу ўринда касаб уюшмалари ҳам энди «улоқни қўлга олиши» керак. Ахир уни **раҳбарларнинг қош-қовоғига қараб эмас**, қонун ҳужжатларида ёзилганидек, ишчи-хизматчиларнинг манфаатларини амалда ҳимоялай оладиган мустақил тузилмага айлантириш фурсати етмадими?

**Содиқ
АБДУРАСУЛОВ.**

БАНДЛИК ВА МЕҲНАТ МУНОСАБАТЛАРИ ВАЗИРЛИГИГА!

ҚАЧОН ВА КИМ МАҲАЛЛА ХОДИМЛАРИ ҲУҚУҚИНИ ҲИМОЯ ҚИЛАДИ?

Меҳнат вазирлиги Шухрат Ғаниев раҳбарлигида якшанба кун ўтказилган йиғилишга муносабат билдирди. Маълум бўлишича, Меҳнат кодексининг 157-моддасига мувофиқ, ишдан ташқари иш вақтида ҳамда дам олиш кунларида ходимлар ишга жалб қилинганда уларга камида икки ҳисса миқдориде меҳнат ҳақи тўланиши лозим экан.

Ёхуд ишдан ташқари иш вақтида ёки дам олиш куниде ишга жалб қилинган ходимларга иш соатларига мутаносиб равишда отгул (қўшимча дам олиш кун) берилган бўлса, бундай ишлар учун камида бир ҳисса миқдориде меҳнат ҳақи тўланади.

Вазирлик муносабатида якшанба кун ўтказилган видеоселекторда иштирок этган барча ташкилот ходимлари ўз меҳнат вазифаларига кирадиган масалалар юзасидан дам олиш куниде ишга жалб қилинган қайд этилган.

Маълум бўлишича, Давлат меҳнат инспекцияси томонидан ходимларнинг кафолатланган меҳнат ҳуқуқларини таъминлаш мақсадида тегишли ҳокимият, вазирлик ва идораларга дам олиш куниде ходимларни ишга жалб қилиш тўғрисида буйруқ расмийлаштириш ҳамда тегишли тўловларни амалга ошириш юзасидан

огоҳлантириш хатлари берилган. Шу иш юзасидан 300 дан ортиқ мониторинглар ўтказилган, қонунбузилишларни бартараф этиш мақсадида ташкилот ва идораларга 150 дан ортиқ ёзма кўрсатмалар киритилган.

Биламизки, бугун дам олиш кун ҳам хизмат ва зифасини бажараётган, иш вақти чегараланмаган, аммо бунинг учун қўшимча маблағ ёки рағбатсиз ишлаётганларнинг олди сафида шубҳасиз, маҳалла ходимлари турибди.

Хўш, Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ўтказган мониторингда Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги ҳам борми? Бўлса, бу вазирликка қандай кўрсатмалар берилган? Йўқ бўлса, нега? Қачон ва ким маҳалла ходимларининг меҳнат қонунчилигига асосан ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилади?

**Хайрулло
АБДУРАҲМОНОВ.**

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

«МУРОЖААТ ҚИЛИБ ЧАРЧАДИК»

Маҳалламизда олти минг нафардан зиёд турли миллат вакиллари истиқомат қилишади. Бу эса раис учун икки карра масъулият демакдир. Ҳар бир миллатнинг ўзига хос характери ва удумлари бор. Ҳар бирининг кўнглига йўл топиш керак. Биринчи навбатда, ижтимоий ҳимояга муҳтож оилаларга кўмак беришни мақсад қилиб олганмиз.

Шу пайтгача 6 нафар ногиронлиги бор шахсни аравача билан таъминладик. Яна 6 нафар бемор учун қиммат дори-дармонларини олиб бердик. Бунда ҳомийларнинг кўмаги катта, албатта.

Муаммолар бор. Ҳудудимизда 22 та кўп қаватли уй бор. 150 та хонадонда ижарачилар яшайди. Кўпчилиги ижара шартонамасиз истиқомат қилади. Энг ёмони, турган жойини озода тутмаслигидир. Эшигини тақиллатиб борсам, эшигини ҳам очишмайди. Шундай вазиятда профилактика инспекторининг ўрни билинади. Шаҳарда аёл раисларга кечаси юриб ишлаш оғир. Бунда, албатта, ички ишлар билан ҳамкорлик қилинса, яхши бўларди. Яқинда ижарада турган шахснинг гиёҳвандлик моддалари савдоси билан шуғулланаётганини билиб қолдик. Вақтида олди олинди. Аммо ҳушёрликни унутиб қўймаслик — давр тақозаси.

Мурожаат қилиб чар-

**Дилором
РАМАЗАНОВА,
Сергели туманидаги
«Иттифоқ» маҳалла
фуқаролар йиғини
раиси.**

чадик. Кўчамизга автомобиль тезлигини таққиловчи белги қўйилиши шарт. Чунки кўча серқатнов ва тезликни ошириб ҳайдайдиганлар кўп. Яқинда кўз олдимда иккита мактаб ўқувчисини машина уриб юборишга оз қолди. Отаналар юрак ҳовучлаб ўтиришади. Барча ташкилотларга мурожаат қилганман. Аммо натижа йўқ.

Ички муаммоларимизни ўзимиз ҳал этишга ҳаракат қилаямиз. Асосий мақсадимиз — одамлар ишонч билдириб келган маҳалла идорасидан хафсаласи пир бўлиб чиқиб кетмаслигидир.

«ГАРАЖ»ЛАР БУЗИЛДИ, АММО МУАММО ТУГАГАНИ ЙЎҚ

Ёдингизда бўлса, 2013 йилдан бошлаб Тошкент шаҳрида оммавий тарзда «гараж»лар бузиб ташлана бошланган эди. Бу ўша пайтдаги Тошкент шаҳар ҳокими қарорига асосланиб амалга оширилганди.

«Ер давлатники, «гараж»ингни бузиб ол, бўлмаса, ўзимиз бузамиз» қабилида иш тутилди. Юзлаб одамлар пулига ҳам, молига ҳам куйиб қолгани ҳақиқат. Хўш, нега «гараж»лар бузилганди? Бу масала бўйича турли хил вазлар келтириб ўтилган: темир «гараж»лар замонавий архитектура талабларига жавоб бермаслиги, мавзе қиёфасини бузаётгани ва хавфсизлик чораси сифатида қилиниши кераклиги каби. Уларнинг ўрнига замонавий автотураргоҳлар қурилиши режалаштирилаётгани ҳам айтилганди ўшанда. Аммо шу пайтгача қаерда ва қанча автотураргоҳлар қурилди?

Муаммо кўпайдими? Қайтанга айрим ҳудудларда бузиб ташланган

«гараж»лар ўрни чиқиндихоналарга айланиб қолгани ёки ҳанузгача фойданилмаётган ер майдони бўлиб тургани ҳеч кимга сир эмас. Бугун машиналар кўрсаткичи йилдан-йилга ошиб бормоқда. Баъзи оилаларда иккиталаб автомобиль бор. Аммо кўп қаватли уйлар олдида машинани қўйиш муаммога айланади. Бу ҳолат устида фуқаролар ҳам ўзаро зиддиятларга бораётгани бор гап. Энг ёмони, йўлакларни автомобиллар эгаллаб олганлиги боис фавқулодда ҳолатларда, мисол учун, ўт ўчириш ёки «Тез ёрдам» машиналарининг манзилга етиб келишида қийинчиликлар мавжуд. Афсуски, бундай вазиятларда ҳар бир дақиқа муҳим. Машина эгалари чиқиб то йўлни бўшатгунча кўп

нарсани бой бериб қўйиш ҳеч гап эмас.

Нима қилиш керак? Албатта, ҳар қандай кўп қаватли уйлар учун алоҳида автотураргоҳларни қуриш шарт. Бу борада мутасаддилар ўйлаб кўришса, яхши бўларди. Орадан 8 йил ўтибдики, «гараж»лар ўрнини босувчи бирон-бир чора қўлланилмади.

Агар вазият шу тарзда давом этса, бошқа муаммолар ҳам келиб чиқиши мумкин.

Яна бир гап. Баъзи кўп қаватли уйлардаги фуқаролар ўзаро келишиб, уйга қарашли майдонни машина турдиган жойга айлантирмоқда. Албатта, буни чорасизликдан қилишмоқда. Битта машина учун жой

тайёрланса (бетон қуйишдан тортиб, тепасига айвон қилишгача бўлган жарён), беш миллион сўмгача маблағ сарфланади. Қайтанга бу маблағлар муқим замонавий тураргоҳлар учун сарфланса, қайсидир жиҳатдан ечим бўлмасмиди?

Нилуфар ЮНУСОВА.

УЙ-ЖОЙ

«ХАЛҚПАРВАР» КОМИССИЯЛАР ТАНИШ-БИЛИШЧИЛИККА БАРҲАМ БЕРАДИМИ?

Бугунги кунда уй-жойга муҳтож юзлаб оилалар бор. Баъзиларнинг ипотека кредитларини тўлашга ҳам маблағи йўқ. Шунинг учун ҳисобга олган ҳолда, давлат бюджетидан маблағлар ажратилиб, субсидия тарзида тўлаб берилиши жорий қилинган. Айтиш керакки, жорий йилда республика мида 54 минг оилани уй-жой билан таъминлаш мақсадида давлат ипотека дастури доирасида жами 45 мингта ёки ўтган йилга нисбатан 2 баравар кўп уй қурилиши режалаштирилган.

Шундай ҳажмдаги қурилиш ишларини амалга ошириш учун давлат бюджетидан 11 триллион 500 миллиард сўм маблағ ажратилади.

Ким назорат қилади? Шу ўринда савол туғилади: ҳақиқатдан ҳам муҳтожларга уй берилаётганини ким назорат қилади? Таниш-билишчилик ёки

коррупцион ҳолатлар бўлмаслиги кафолатланганми? Таъкидлаш ўринли, айтиш мақсадларда Олий Мажлис Сенати томонидан ҳудудларда сенаторлар, депутатлар ва жамоат фаоллари иштирокида «Халқпарвар» комиссиялар ташкил этиляпти. Бундай комиссиялар маҳаллий ҳокимлик-

лар ҳамда масъул давлат идораларининг уй-жойлар қуриш учун ер участкаларини ажратиш, қурилиш ишларини ўз вақтида ва сифатли бажариш, субсидия тўланадиган фуқароларни танлаб олиш бўйича ишларни амалга оширади. Шу билан бирга, уй-жой шароитларини яхшилашга муҳтож бўлган фуқаролар рўйхатини шакллантириш фаолияти устидан жамоатчилик назоратини ўрнатиш ҳамда мазкур соҳада бюрократия, сансалорлик ва бошқа маъмурий тўсиқларнинг олдини олишга қаратилган аниқ чораларни кўради.

Қандай қулайликлар бўлади? Маълумки, субсидия

асосида берилаётган уйларнинг дастлабки бадал қиймати 15 фоизни ташкил этади. Бунда даромади юқори бўлмаган фуқароларга дастлабки бадалнинг бир қисмини қоплаш учун Давлат бюджетидан субсидиялар уй-жой ҳисобланган қийматининг 10 фоизи миқдорида ажратилади. Масалан, 300 миллион сўмлик уйнинг бошланғич бадали 45 миллион бўляпти. Паст даромадли аҳоли унинг 5 фоизини тўлайди. Бу 15 миллион сўмни ташкил этади. Яъни эндиликда чўнтагида 15 миллион сўми бўлган аҳоли ҳам уйли бўлиши мумкин. Бу, ўз навбатида,

ойлик тўловларнинг ҳам камайишига олиб келади. Яъни олдин ўртача тўлов 4,2 миллион сўм бўлган бўлса, эндиликда 3,7 миллион сўмга тушяпти. Шундан фуқаро тўлайдиган қисми 2,2 миллион сўмни ташкил қилади.

Яна бир гап. 2021 йил 1 июндан бошлаб ипотека кредити бўйича дастлабки бадал ва фоиз тўловларининг бир қисмини қоплаш учун субсидиялар тўлашнинг содда-лаштирилган тартиби жорий қилинади ва фуқаролар томонидан субсидия олиш учун аризалар йил давомида топширилиши мумкин.

Н.ЮНУСОВА.

РОССИЯДАН ҚАЙТАДИГАН 332 МИНГ МИГРАНТ ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИМИ?

Бугунги кунда Россия Федерациясида меҳнат муҳожирлигидаги фуқароларимиз сони яқин йиллардаги энг паст ҳолатда. Тахминан 2 миллион нафар атрофида. Бунга, албатта, биринчи ўринда, пандемия сабаб. Йўллар ёпилди. Ишлаш учун патент бериш тартиби электронлаштириляпти.

Чет эл фуқароларини ишга жалб қилиш бўйича Ҳаракатлар алгоритми тасдиқланган. Унга кўра, маблағ айланмаси кичик бўлган корхона-ташкilotларга чет элликларни қонуний ишга ёллашнинг имкони йўққа чиқарилган.

Қурилишлар, иш ўринлари камайди. Пандемиядан ташқари, санкциялар боис ҳам иқтисодий зарар кўриляпти. Маҳаллий ишсизлар сони ошиб бормоқда. Масалан, март ойида эълон қилинган ҳисоботларга кўра, мамлакатда ишсизлар сони деярли 2 фоизга ортиб, меҳнатга ярқокли фуқароларнинг 6 фоизини ташкил қилган. Эътибор қилинг, бу расмий ҳукумат статистикасидир. Асл вазият бундан ёмонроқ бўлиши мумкин. Агар РФда 150 миллион нафарга яқин аҳоли истиқомат қилишини назарда тутсак, бу 6 фоиз ҳам нақадар улкан рақам эканини тасаввур қилиш мумкин.

Яна бир жиҳат: Ўзбекистоннинг ўзида иш ўринлари, ўзини ўзи банд қилганлар сони аста-секин ошиб борапти. Давлат турли дастурлар, кредитлаш орқали миграция жараёнини тартибга олишга жиддий бел боғлаган. Шу билан бирга, мигрантларнинг катта қисми Россиядан уйига жўнатадиган 300-500 долларга қоникмай қўйган. Қўлида арзирли ҳунари бўлганлар ривожланган, меҳнат қадрланадиган, мигрант ҳуқуқлари ҳимояланадиган давлатларга кетишга уринмоқда ва ҳоказо...

Хуллас, турли сабаблар боис РФдаги мигрантларимиз кескин камайди. Аммо ҳали мамлакатга Ўзбекистондан борадиганлар оқими тугаяпти, деб айтишга эрта. Пандемия тугаб, йўллар очилиши билан вазият яна кескин жонланиши эҳтимоли юқори.

Лекин мигрантлар меҳнатига асосланган бизнес эгаларининг қатъий талаблари, мамлакатга ҳозиргидан ташқари ҳам тағин 2,5 миллион нафардан ортиқ мигрантларни жалб қилиш зарурлигини таъкидлаётган иқтисодчиларнинг хулосаларига қарамай, Россия ҳукуматининг бундай нияти йўққа ўхшайди. Улар пандемиядан сўнг ҳам мигрантларни қатъий белгиланган

миқдорда қабул қилиш тартибларини ишлаб чиқишга уринишяпти. Шу йўл орқали РФ ҳукумати мамлакат ҳозирда жуда муҳтож бўлган валютанинг четга чиқиб кетишининг назоратга олмақчи кўринади.

Куни кеча Россия ички ишлар вазирлиги томонидан берилган муносабат ҳам шуни кўрсатади. Вазирлик 15 июнга қадар МДҲ давлатларидан Россияда ноқонуний бўлиб турган муҳожирларни олиб чиқиб кетишни талаб қилмоқда. Уларнинг маълумотларига кўра, ҳозирда Ўзбекистондан 332 минг нафар муҳожир Россия ҳудудида ноқонуний бўлиб турибди. Шунингдек, Тожикистондан 247 минг, Украинадан 152 минг, Озарбойжондан 120 минг, Қирғизистондан 115 минг,

Арманистондан 61 минг, Молдовадан 56 минг ва Қозоғистондан 49 минг ноқонуний муҳожирлар Россия ҳудудида. Ёдингизда бўлса, 2020 йил декабрь ойи ўрталарида Владимир Путин коронавирус билан боғлиқ вазият сабабли муҳожирларнинг мамлакатда вақтинчалик яшаш муддатини айнан шу сана — 2021 йил 15 июнгача узайтирган эди. Муддатни чўзиш, бошқача бирор тартибда қайта рўйхатдан ўтиш масаласи кўриб чиқилмаяпти.

Айни ишлар кўпаядиган, яхшироқ пул ишлаб олиш имкони туғилмаган маҳалда ватандошларимиз уйга қайтишга мажбур. Юқоридагиларнинг аксарияти қўшни мамлакатнинг ички, ўз ишлари. Қандай йўл тутишни ўзлари билишади. Биз-чи? Биз

нима қилишимиз керак? Қайтадиган мигрантларни банд қилиш асосий вазифалардан бўлмоғи лозим. Бу одамлар келиб ўзимиздаги мардикор бозорларини тўлдирмаслиги керак. Демак, оилавий, хусусий тадбиркорлик учун кредитлаш тизимини мукаммаллаштириш, ўзини ўзи банд қилиш йўлларини янада тартибга олиш вақти келган. Бундан ташқари, бўш турган биноларни мигрантларга текин ижара ёки доимий фойдаланишга бериш орқали иш билан таъминлаш ҳам мумкин. Асосийси, кўп бора айтилгани каби, мигрантлар оқимини ривожланган давлатлар томонга буриб юбориш лозим.

**Комрон
ТУРҒУНОВ.**

БИЛАСИЗМИ?

Вафот этган пенсионернинг олинмай қолган пенсияси тўлаб берилади

Пенсионер олиши лозим бўлган ва унинг вафоти муносабати билан олинмай қолган пенсия пули мерос таркибига киритилмасдан боқувчисини йўқотганлик пенсияси билан таъминланадиган шахслар доирасига кирувчи оила аъзоларига тўланади.

Ота-онаси, эри (хотини), шунингдек пенсионер билан у вафот этган кунигача биргаликда яшаб турган оила аъзолари бу пулни, улар боқувчисини йўқотганлик пенсияси билан таъминланадиганлар доирасига кирмаганлари тақдирида ҳам олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Пенсионер вафот этган ой учун олинмай қолган пенсия пули кўрсатиб ўтилган оила аъзоларига оининг у вафот топгунга қадар ўтган кунлари учун тўланади.

МЕНДА САВОЛ БОР...

ВАКЦИНА ҚАБУЛ ҚИЛГАНДАН СЎНГ ЧЎМИЛМАСЛИК ТАЪМИНИ?

— Айримлар вакцина қабул қилгандан сўнг бир неча ҳафта чўмилмаслик, баданни совуқ сувга урмаслик зарурлигини айтмоқда. Бу қанчалик тўғри?

**Нурали
ПЎЛАТОВ.**
Тошкент шаҳри.

**Севара
УБАЙДУЛЛАЕВА,**
Коронавирусга қарши курашиш штаби аъзоси:

— Вакцина олгандан кейин вакцина қилинган жойга 3

кун муддатда сув теккизмаслик тавсия қилинади. Вакцина инсоннинг елка мушагининг орасига юборилиши, юборилган жойга умумий чўмилган вақтда сув тегиши мумкин.

Баҳор фаслида совуқ ҳамда иссиқ ҳаво ўзгариб тура-

ди. Ҳавонинг бундай ўзгариши инсон организмга таъсир кўрсатади, айниқса, чўмилган одамлар организмда совқотиш каби ҳолатлар кузатилади. Бу эса организм учун ортиқча стресс бўлиб, иммун тизимига таъсир қилиб эмлангандан сўнг қўшимча шамоллашлар пайдо бўлишини келтириб

чиқариши мумкин.

Хулоса қилганда, эмлашдан кейин имкон қадар иммун тизимига таъсир қилувчи одатлардан сақланиш ва саломатлигинингизни ҳимоя қилганингиз мақсадга мувофиқ. Бу ўз ўрнида, коронавирусга қарши мустаҳкам иммунитет ҳосил қилишга ёрдам беради.

ИСЛОМ МОЛИЯ ТИЗИМИДА НЕГА ОРҚАДА ҚОЛДИК?

Кейинги йилларда Ўзбекистонда ҳам ислом молиявий хизматлари ва банки фаолияти йўлга қўйилиши таъкидланмоқда. Кунги кеча бу борада Олий Мажлис Қонунчилик палатасида Ўзбекистонда ислом молиявий хизматларига бўлган эҳтиёж, унинг қонунчилик ва ҳуқуқий асосини яратиш зарурати билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди. Хўш, у бизга нима беради? Қулайлиги қандай?

Маълумки, исломий молия фойда ва зарарни бўлиши ҳамда реал активларга асосланган молиялаштиришни кўзда тутди. Яъни, у шерикчиликка асосланади. Улар мижоз талаби билан объектни қуриши, асбоб-ускуналар, товар, хом ашёлар олиб бериши ёки уларни ижарага бериши мумкин. Шериклик асосидаги молиялаш тизими эса дахлсизлик, шартнома мажбуриятларига риоя қилиш, таваккалчиликлар, фойда ва даромадларни адолатли тақсимлаш, иқтисодий фаровонлик ва ижтимоий адолатнинг мувофиқлик тамойилларига асосланади. Ахлоқий меъёрларга риоя қилиш, ижтимоий адолат, қонун доирасида ҳаракат қилиш, маблағлар-

ни меъёрида сарфлаш ва монополияга қарши курашиш мазкур тизимнинг фундаментал асоси ҳисобланади.

Масалан, ижара ёки исломий лизингнинг муқобил бўлган анъанавий лизингга автомобиль сотиб олишни солиштиридан бўлса, анъанавий банк аввал сиз билан лизинг шартномасини тузади, кейин 25 фоиз ёки банкни ихтиёрига қараб, бошқа миқдорда олдиндан тўлов олади. Кейин мижоз автосалон билан автомобиль олди-сотди шартномасига асосан тўловни амалга оширади. Кейин йиллик 25 фоиз (мисол тариқасида) миқдорда устама ҳақини ҳисоблаб, сизга 3 йилга бир хил тўловда ойма-ой тўлаш жадвалини тақдим этади. Тўлов кечикадиган бўлса, унга нисбатан жарима сифатида комиссия ундирилади ва у фойдага киритилади.

Исломий банк эса сизнинг талабингизга асосан, салон билан автомобиль олди-сотди шартномасини имзолайди, тўловларни амалга оширади, кейин уни сизга устига фойдасини қўйган ҳолда маълум бир муддатга

эгаллик ҳуқуқини охирида ўтказиб бериш шарт билан ижарага беради. Тўлов кечиккан ҳолда жарима олиш тақиқланади, лекин бу ҳолатни суиистеъмол қилмаслик учун интизомий чора сифатида шартномага қўшишга рухсат этилган. **Бироқ,** анъанавий банк тизимидан фарқли ўлароқ бу жарима қўлланилган ҳолатда у фойдага олинмайди ва хайр-эҳсонга ишлатиб юборилади.

Кўриниб турганидек, биринчи ҳолатда анъанавий банк сизга пулни фоизга беряпти, иккинчи ҳолатда эса банк сизга ўз мулкни ижарага бериш орқали фойда қилапти.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари Алишер Қодировга кўра, Ўзбекистонда аллақачон жорий этилиши керак бўлган бу тизимни амалиётга татбиқ этилиши афсуски қийин бўляпти. Ваҳоланки, бугунги кунда Ислом молиялаштириш тизими дунёнинг энг ривожланган давлатларида ҳам жорий этилмоқда. Ўзбекистон Марказий Осиёда энг кўп мусулмон аҳолига эга давлат бўлишига қарамасдан

бу масалаларда **Қозоғистон, Қирғизистон ва Туркменистондан сезиларли орқада қолган.**

Буни қарангки, дунёвий давлат бўлсада, аксарият фуқаролари насроний бўлган Буюк Британиянинг 20 дан ортиқ банкларидан мижозларга ислом молияси маҳсулотлари ва хизматлари таклиф қилинар экан.

Ўзбекистонда ислом молияси бўйича бизнес вакиллари ҳамда аҳоли иштирокида ўтказилган сўровнома натижаларига кўра, бизнес субъектларининг 61 фоизи, жисмоний шахсларнинг эса 75 фоизи Ўзбекистонда ислом молия муассасалари иш бошласа ёки ислом молия хизматлари таклиф этилса, танлашга тайёр эканини билдиришган.

Сўровда қатнашган банклар эса ислом молия маҳсулотлари ва хизматларини, жумладан, ислом сўғуртаси бўлган «такофул»-ни тартибга солувчи қонунлар йўқлигини, шунингдек, амалдаги банк фаолияти ва солиқ бўйича қонунчилик ислом ҳуқуқи тамойиллари асосида ишлайдиган банклар учун

мослаштирилмаганини айтишган. Қолаверса, банклардаги мавжуд дастурий таъминот тизимлари ислом молия битимлари бўйича амалиёт ўтказишга мослаштирилмаган. Ислом молияси ва банки бўйича мутахассислар ҳам олий таълим тизимида тайёрланмайди. Шу боис, мутахассислар кам, амалий тажриба эса йўқ. Шунингдек, аҳолининг ислом молияси ҳақида билим ва тушунчалари ҳам етарли эмаслигини таъкидлашмоқда.

Шундай экан, Ислом молияси маҳсулотларидан фойдаланиш учун амалдаги банк қонунчилиги, солиқ ва фуқаролик кодекслари ҳамда бошқа қонуности ҳужжатларига ўзгартиришлар киритиш ёки алоҳида қонун қабул қилиниши лозим.

Хулоса шуки, айнан исломий молиялаш тизими аҳоли қўлидаги бўш маблағларни реал иқтисодиётга жалб қилиш орқали ҳам иқтисодиёт, тижорат ва аҳоли фаровонлигини сезиларли даражада фаоллаштиришга қўшимча имкон яратади.

Мақсадбек Қўчқоров.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

ОДАМЛАР БИЛАН ИШЛАШГА ВАҚТ ТОПИЛЯПТИ

Маҳалламиз ҳудуддаги энг катта аҳоли пунктларидан бири. Ҳозир бу ерда 6 минг 830 нафар фуқаро истиқомат қиладди. Одамлар кўпми, демак, уларнинг ўзига яраша ташвишлари, муаммолари ҳам шунча демакдир.

Маҳалла аҳлини қийнаётган энг катта масала, бу — ишсизлик. "Аёллар дафтари", "Ёшлар дафтари"га киритилган фуқароларни ўтган давр мобайнида иссиқхоналарга, ишлаб чиқариш корхоналарига, тикувчилик цехларига ишга жойлаштирган бўлса-да, ҳали-ҳануз иш жойларига эҳтиёж катта. Авваллари маҳаллада ишлаб чиқариш корхоналари кўп бўлган. Ҳозир эса уларнинг сони бармоқ билан санарли. Ҳудудда кластер ташкил этилиши режалаштирил-

ган. Агар бу иш амалга ошса, фуқаролар маҳалланинг ўзида ишли, оиласи бағрида бўларди.

Шунингдек, оддий муаммолардан фожиаясаб, келишмай қолганларни яраштириш — **маҳалла ишидаги энг қийин вазифалардан,** деб биламан. Мактабни эндигина битирган йигитларни уйлантириш, уй-рўзғор ташвиши, ишларига умуман тайёр бўлмаган қизларни турмушга чиқариш гоҳида мана шундай — арзимас нарсалар учун жанжалларга сабаб бўлмоқда. Бундай

оилалар билан ишлашда эса **психологлар хизмати таянамиз.** Афсуски, маҳалланинг ўзида бундай лавозим йўқлиги туфайли мактаб психологларини жалб қилишга тўғри келади.

Албатта, бу ўринда **маҳалла раисининг ўзи ҳам психолог бўла олиши лозим.** Мурожаат қилаётган фуқарога, аввало, яхши муносабатда бўлиб, у жаҳл отига минган бўлса, яхши сўз билан тинчлантириб, кейин унинг дардини, фикрини чуқур эшита олиш лозим. Психолог бўлолмасангиз,

фуқаронинг дардини, муаммосини инсон сифатида тушуна олмасангиз, мурожаатнинг нафи бўлмайди, унга ечим ҳам топа олмайсиз, ҳатто фуқарога фикрингизни тушунтира олмайсиз.

Яна бир гап: шундай вақтлар бўлдики, маҳалла раислари қишлоқ хўжалиги ишларига оид ҳисоботлар юритиш, солиқ йиғимларини ундириш, ноқонуний қурилишларни бузиш, тизимга алоқаси йўқ турли йиғилишларда қатнашиш каби ўз фаолиятига мутлақо дахлдор бўлмаган юмушларга

жалб этилди. Ҳозир ҳам бу каби ҳолатлар учраб турган бўлса-да, шукрки, анча камайди. Энди раис одамлар билан ишлашга вақт топяпти. Бунда эса аҳоли муаммосини кабинетда ўтириб эмас, уйига борган ҳолда ўрганиб, таҳлил қилиб, ижобий ҳал қилишга эришиш лозим.

Зулхумор Йўлдошева,
Тахياتош туманидаги «Тахياتош» маҳалла фуқаролар йиғини раиси вазифасини бажарувчи.

БИРИНЧИ ПАСТЛАШ ОХИРГИСИ БЎЛСИН!

Кейинги уч-тўрт йил ичида халқаро рейтингларда баҳо-ларимиз муттасил юқорилаб бораётганига ўрганиб қолдик. Ошкоралик, коррупцияга қарши кураш, диний эркинлик, инсон, меҳнат, болалар, аёллар ҳуқуқлари, жамоат ташкилотлари, инвестицион жозибаторлик, тадбиркорлик билан шуғулланиш, интернетдан фойдаланиш ва ҳоказо рейтингларда баъзан секин, баъзан тез, аммо барқарор илдамлаяпмиз. Энди орқага йўл йўқдек, гўё. Аммо кеча сўнгги тўрт йилликдаги биринчи пастлаш содир бўлди...

«Чегара билмас мухбирлар» (Reporters Without Borders) халқаро нодавлат ташкилоти томонидан тузилган матбуот эркинлиги рейтингда Ўзбекистон ўтган йилгига нисбатан бир поғона пастлаб, 157-ўринни эгаллади. Марказий Осиё давлатларидан Қирғизистон 79-ўринни, Қозоғистон 155-ўринни, Тожикистон 162-ўринни, Туркменистон 178-ўринни банд қилган. Бу ўринда ташкилот ҳам, рейтинг ҳам расмий эмаслигини таъкидлаб ўтиш керак. Аммо мана шу норасмий рейтингни жуда кўплаб расмий доиралар жуда расмий қабул қилишларини унутмаслик керак.

2020 йилда Ўзбекистон ушбу рейтингда бирданга тўрт

поғона юқорилаб, 156-ўринни эгаллаган эди. Бунга тармоқ, матбуот, телевидениеда танқидий-тахлилий чиқишлар савиясининг кескин ўсиши, Президентнинг мавзуга оид қатор маърузалари, матбуотда эълон қилинган материалларга нисбатан муносабатнинг кенглиги, раҳбарлар ўртасида танқидга нисбатан тоқатлилик кайфиятининг шаклланиши бошлагани, қатор халқаро ОАВларнинг

аккредитациядан ўтказилиб, мамлакатда эркин фаолияти таъминлангани сабаб бўлган. Ундан аввалги бир неча йил ҳам баҳоларимиз секин, аммо тепага қараб юрган.

Хўш, бу сафар орқага кетишимизга нима сабаб бўлди? Аввало, қатор ҳолларда блогерлар, журналистлар устидан жиноий ишлар очилгани, судлар бўлиб ўтгани ва ўтаётганини айтиш мумкин. Қонунчиликдаги айрим ўз-

гаришларни ҳам ички ва ташқи матбуот сўз эркинлигига таҳдид, деб баҳолагани рост. Бундан ташқари, ўрта поғона раҳбарларида «сабр» тугай бошлагани ҳам тушунарли. Улар турли услублар билан журналист ва блогерларга таъсир ўтказишга уринишмоқда.

Майли, ўзи бу рейтинг бизга нима учун керак? Тушса-тушавермайди, дегувчилар ҳам топилар. Аммо узоқни кўра оладиган ҳар қандай инсон масала ўта жиддий эканини англайди. Сўз эркинлиги индекс, айниқса, биз каби мамлакатларда бошқа қолган барча рейтингларга ижобий ёки салбий таъсир ўтказадиган принципал кўрсаткичлардан бири ҳисобланади. Мазкур индексга

қараб, ҳуқуқнинг таъминланганлик даражаси, инвестицион жозибаторлик, мулк муҳофазаси, инсоннинг базавий ҳуқуқлари, меҳнат ва ҳоказоларга нисбатан ҳам муносабат билдириш мумкин. Кўплаб халқаро ташкилотлар айнан шундай йўл тутади ҳам. Шу боис бир поғона пасайишни нечадир юз миллион доллар зарар кўришга қийинлаш мумкин. Бунда чегара билмас мухбирларни айблашни ҳам кераги йўқ. Айб ўзимизда.

Жорий ҳолатдан хулоса чиқариб, тез орада кўрсаткичларимизни ортиги билан қайтариб олишга ҳаракат қилишимиз лозим. Аминманки, бу мамлакат ва халқимизга фақат ва фақат фойда келтиради.

Комрон ТУРҒУНОВ.

БИЛАСИЗМИ?

«ЯГОНА РЕЕСТР»ГА КИРИТИЛГАН ФУҚАРОЛАРГА КРЕДИТ БЎЙИЧА КАФИЛЛИК БЕРИЛАДИ

«Тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш тизимини такомиллаштириш, ишбилармонлик муҳитини янада яхшилаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Президент қарори қабул қилинди.

Қарорга кўра, **2021 йил 1 майдан** тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармаси томонидан: — Марказий банк асосий ставкасининг **1,75 бараваридан ошмаган миқдордаги** фоиз ставкаси билан кичик тадбиркорлик субъектларига миллий валютада бериладиган кредитлар бўйича фоиз харажатларини қоплаш учун компенсация тақдим этилади;

— «Ижтимоий ҳимоя ягона реестри» АТда рўйхатга олинган фуқароларга тадбиркорлик ташаббусларини амалга ошириш учун кредит миқдорининг **75 фоизгача**, бироқ БҲМнинг **150 бараваридан ортиқ** бўлмаган тижорат банклари кредитлари бўйича **кафиллик берилди**;

— тадбиркорларга банк кредитлари бўйича компенсация ва кафилликлар **кредит шарт-**

номалари сонидан қатъий назар берилди. Бунда компенсациялар тақдим этилаётган кредитларнинг умумий суммаси **10 млрд сўмдан**, кафилликларнинг умумий суммаси эса **8 млрд сўмдан**, бироқ умумий кредит суммасининг **50 фоизидан ошмаслиги** лозим.

Халқ депутатлари туман (шаҳар) Кенгашига олиш ва чекка ҳудудларда жойлашган ер участкасидан доимий фойдаланиш ҳуқуқини аукционга қўйишда уларнинг бошланғич нархини **50 фоизгача камайтириш** ваколати, шунингдек, вилоят Кенгашига бошланғич нархга чегирма белгиланадиган олиш ва чекка ҳудудлар чегараларини белгилаш ваколати берилди.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

«АГАР ВАЗИР БИЛАН УЧРАШСАМ...»

Ҳозир давлат раҳбари ташаббуси билан барча ҳудудий раҳбарлар маҳаллаларга бориб, аҳоли муаммолари билан ишламоқда. Ҳатто Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазири ҳам вилоятларда маҳалла муаммоларини ҳал этмоқда.

Уша маҳаллаларга ва йиғин раисларига ҳавасим келади. Қайнийди, бизнинг ҳудудга ҳам вазиримиз келса, муаммоларимизни тингласа. Агар вазир билан учрашиб қолсам, биринчи бўлиб, маҳалламиз кўчаларини асфальтлаш, ёриткичлар ўрнатишни сўрадим. Кейин йиғинимизга бино ажратишни илтимос қилардим. Ҳозир тадбиркор ажратган битта хонада ишляпмиз.

Мавлуда БАБАЕВА,
Поп туманидаги «Алишер Навоий» маҳалла фуқаролар йиғини раиси.

ҚАЧОН ДИЗЕЛЬ ЁҚИЛҒИСИЮ МИНЕРАЛ ЎҒИТЛАР САВДОСИ ОЧИҚ БЎЛАДИ?

Эсимда, ёшлигимизда дизель ёқилғиси, керосин мўл эди. Тракторчилар мой қўлларини ювар, тандир-ўчоқларга эса беминнат ишлатилар эди. Кейинчалик тақчиллик бошланди...

Фермерларга дизель ёқилғиси кунлик лимит асосида бериладиган бўлди. Шу даражага бориб етдики, кунлик 20 литрлик лимит олиш учун 5-6 км. масофага бориб келишга ҳам тўғри келди. Бунинг оқибатида фермерлар иши орқага кетди: ўз вақтида агротехник ишларни бажара олмади. Натижа ҳам шунга мос бўлди: экин-тикинлар кечикиб, ҳосилдорлик даражаси тушиб кетди.

Энг ачинарлиси, биров ҳолинг не деб сўраб келмасди. Ўроқда йўқ, машоқда йўқ, хирмонда ҳозир деганларидек, барча масъул раҳбарлару кимсасиз одамлар ғалла хирмонида ҳозир бўларди. Аксарияти ўз улуши(-кафсан)ни ҳам олиб кетарди...

Бугун эса вазият ўзгармоқда. Жойларда кластерлар ташкил этилиб, дизель ёқилғилари ўз вақтида, жойига етказиб берилмоқда. Бироқ ўрганган кўнгил, ўртанса қўймас деганларидек, баъзи бир

эски «тузум» одамлари ҳамон каламушдек давлат мулкини емириш билан овора.

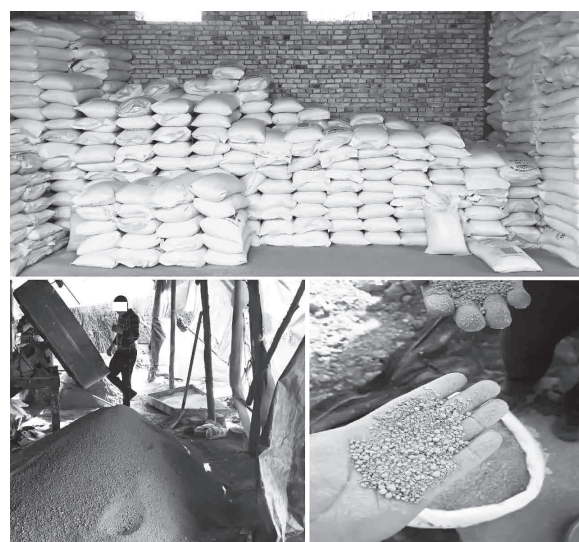
Яқинда Бош прокуратура ҳузуридаги Департаментнинг Бухоро тумани бўлими томонидан ана шундай кимсалар ушланди. Ўтказилган терговга қадар текширувда тумандаги 9-сонли фермерларга ёқилғи тарқатиш шохобчаси моддий жавобгар шахслари ўзлари хизмат кўрсатувчи «Д.» ва бошқа фермер хўжаликлари учун «Бухоронейфтозаси» МЧЖ томонидан ажратилган умумий қиймати **143,8 млн.** сўмлик 20,7 минг литр дизель ёқилғисини ҳужжатларга сохта маълумотлар киритиш орқали ўзлаштириш ва растрата қилиш йўли билан талон-торож қилганликлари аниқланди.

Фермерларни минерал ўғитлар билан таъминлаш ҳолати ҳам худди дизель ёқилғиси каби ўлда-жўлда эди. Ўз вақтида берилмаган минерал ўғитлардан сўнг давлат режаси

хам бажарилмасди. Бу ёқда эса фермерларга деб ажратилган давлат мулки – дизель ёқилғисию минерал ўғитлар коррупционерлар томонидан очикчасига талон-торож қилинарди.

Минг афсуски, бундай ҳолатлар ҳамон давом этмоқда. Кун кеча Бош прокуратура ҳузуридаги Департаментнинг Балиқчи тумани бўлими томонидан ўтказилган терговга қадар текширувда «Агрокимёхимоя» ХАЖ Балиқчи тумани филиали экспедитори Ш.Р. ва бошқалар олдиндан тил бириктириб, фермер хўжаликларига ажратилган **25 тонна** «Аммафос» минерал ўғитининг ҳар бир тоннасини 3,5 млн. сўмдан ҳисоблаб, жами 87,5 млн. сўмга «А.» МЧЖ ишчиси Д.Қ.га сотиб юбориб, филиал манфаатларига **91,4 млн.** сўм зарар етказганликлари фош бўлди.

Шунингдек, Ш.Р. ўзининг ноқонуний ҳаракатларини ва етказилган зарарни

яшириш мақсадида, фуқаро С.К.нинг яшаш хонадонидан яширин ишлаб чиқарилган сифатсиз минерал ўғитдан 25 тоннасини 32,5 млн. сўмга харид қилиб, тумандаги фермер хўжаликларига ҳақиқий «Аммафос» минерал ўғити сифатида тарқатиб юборган.

Мазкур ҳолатлар юзасидан Жиноят кодексининг 167-моддаси (талон-торож қилиш) ва 228-моддаси (ҳужжатларни қалбакилаштириш) билан жиноят иши қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари ўтказилмоқда.

Афсуски, ҳудуд-

ларда ҳамон дизель ёқилғисию минерал ўғитларнинг ноқонуний савдоси очик-ойдин давом этмоқда. **Назаримизда,** барча ҳудудларда дизель ёқилғисию минерал ўғитлар савдо шохобчаларини ташкил этиш зарур. Йўқса, бундай талон-торожликларга барҳам бериш мушкул. Негаки, аксарият аҳолимиз ўз ҳовлисида деҳқончилик билан шуғулланишади. Ахир улар ҳам ер шудгорлаш учун қаердан экин ёки экин-тикинига минерал ўғит харид қилиши керак-ку!

Рустам ЮСУПОВ.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

БАРЧАСИ ОДАМЛАРНИНГ ЎЗИГА БОҒЛИҚ

Аста-секинлик билан маҳалларда ҳам зарур шароитлар яратилмоқда. Биз ҳам жорий йилда замонавий маҳалла идорасига кўчиб ўтдик. 5 та хона ва битта кутубхонага эга идорамизда интернет ҳам улаб берилди.

Назаримизда, барчаси одамларнинг ўзига ҳам боғлиқдек. Негаки, бизнинг маҳаллада ҳам иш-сизлар бор, лекин ўзлари имкон қадар интилиб, изланиб меҳнат қилишмоқда. Уларга боқимандалик кайфияти бегона. Асосан, картошка, сабзи экиб, деҳқончилик билан шуғулланишади. Аксариятида иссиқхона бор.

Бунга сабаб, зиёли қатламлар кўп. Ишонмай-сизу лекин маҳалладошларим орасида газета ва журнал ўқийдигани анчагина. Айниқса, «Mahalla» газетаси қўлма-қўл бўлиб

ўқилади. Шу боис 5 та газатага обуна бўлганмиз.

Муаммо ҳам йўқ эмас. Биринчи навбатда, бизга боғча керак. Айни пайтда 220 нафар боғча ёшидаги ўғил-қизлар бўлиб, уларнинг атиги 20 нафари маҳалламизда очилган оилавий боғчага боришади. Имконияти бор оилалар фарзандлари қўшни маҳаллалардаги боғчаларга қатнашади. Мактабимизга ҳам қўшимча бино керак. Чунки 200 ўринли мактабда ҳозир 470 нафар ўқувчи таълим олишмоқда.

Шунингдек, катта трасса йўлдан маҳалламизга

кириб келадиган асосий йўлнинг 3 км. қисми ҳам таъмирталаб аҳволда. Терракзор, Янгиобод кўчаларимизда ҳам аҳвол шундай. Шу кўчалар билан бирга, Маърифат кўчасидаги қўлбола симёғочларни ҳам темир-бетон устунларга алмаштириш зарур. Яна бир масала — маҳалламизнинг Янгиобод кўчасига ичимлик суви тортиш лозим.

Убайдулло ТУРАТОВ,
Сайхунобод тумани
«Олғабос» маҳалла
фуқаролар йиғини
раиси.

СЎРАГАН ЭДИНГИЗ...

Рамазон кўшиғини айтиб келганларга бирор нарса бериш керакми ёки...

– Рамазон ойида Рамазон кўшиғини айтиб уйга эҳсон сўраб келганларга бирор нарса беришимиз керакми ёки бермаган маъқулми?

– Бисмиллаҳир Роҳманир Роҳим. Агар ёш болалар хуш хабар сифатида айтишаётган бўлса уларни хурсанд қилиб қайтаришнинг зарари йўқ. Аммо ишлашга қодир, ёши катта, соғ-саломат инсонларнинг тиламчилик қилиши шариатимизга номувофиқдир. Валлоҳу аълам.

Ўзбекистон мусулмонлари идораси Фатво ҳайъати.

ИЖТИМОЙ СЎРОВЛАР ҲУҚУҚИЙ МАДАНИЯТНИ ЮКСАЛТИРИШГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

«Ҳуқуқий билимларингизни етарли даражада деб биласизми?» деган саволга берилган жавобда деярли ҳар тўртинчи сўров иштирокчиси ўзининг ҳуқуқий билимлари етарли эмаслигини эътироф этган, ҳар иккинчи респондент ўз ҳуқуқий билимларини оширишга эҳтиёжи борлигини маълум қилган.

Бу Адлия вазирлиги ҳузуридаги **Ҳуқуқий сиёсат тадқиқот институти** томонидан ўтказилган навбатдаги **ижтимоий тадқиқотлар** натижасидир.

Аҳолининг ҳуқуқий онги ва жамиятнинг ҳуқуқий маданиятидаги ўзгаришларни аниқлаш мақсадида ўтказилган мазкур ижтимоий сўровда ёши, жинси, қишлоқ ёки шаҳарда яшаши ва бошқа хусусиятлари билан демографик шариоитга мос нисбатда олинган 1075 респон-

дент иштирок этди.

Ҳуқуқий ахборотлар манбалари билан боғлиқ саволларга олинган жавоблар бир қатор давлат органлари ҳамда таълим муассасаларида аҳолига ҳуқуқий маълумотларни етказиш соҳасидаги амалий ишларни такомиллаштириш зарурлигини кўрсатмоқда. **Хусусан**, сўров қатнашчилари орасида ҳуқуқий янгиликларни босма матбуот нашрларидан кузатувчилар, шунингдек, ўрта, ўрта махсус ва олий таълим муассасаларидаги махсус курслар орқали **хабардор бўлувчи ёшлар миқдори камайиб бораётгани маълум бўлди.**

Дарҳақиқат, амалга оширилаётган кенг кўламли ўзгаришлар турли соҳаларда-

ги муносабатларни тартибга солувчи ҳуқуқий асосларни янгилашни, муҳим қарорлар қабул қилиш жараёнида фуқароларнинг фаол иштирокини таъминлашни тақозо қилмоқда. Бу эса, ўз ўрнида, аҳолининг турли қатламларининг ҳуқуқий саводхонлиги ва жамиятда ҳуқуқий маданият даражасига қўйиладиган талабларнинг ошиб боришига олиб келади. Чунки, турли соҳаларда ўтказилаётган ислохотларнинг тақдир кўп жиҳатдан аҳолининг ҳуқуқий маданиятига боғлиқдир.

Мазкур ижтимоий сўров ҳам ана шундай мақсадларга йўналтирилгани билан аҳамиятлидир. Шу маънода жамоатчиликни қабул қилинаётган қонун

ҳужжатлари моҳияти ва аҳамияти ҳақида хабардор қилишнинг энг мақбул усул ва воситаларини аниқлаштириш ҳам долзарб масалалардан бири бўлиб қолмоқда. Бу ахборот алмашиш жараёнлари фаоллашган ҳозирги шариоитларда айниқса муҳимдир.

Қолаверса, жамият ҳаётининг турли соҳаларида амалга оширилаётган ислохотларнинг амалий натижаси ҳам кўп жиҳатдан ҳуқуқий маданият-

нинг даражаси ва фуқароларнинг фаол иштирокига бевосита боғлиқ. Қонун устуворлигига эришиш ва қабул қилинаётган қарорларнинг сўзсиз ижросини таъминлаш борасида қўйилган вазифалар ҳам ҳуқуқий саводхонлик даражасини юксалтириш ишига алоҳида эътибор қаратишни талаб қилади.

Анвар ЭМИНОВ,
Адлия вазирлиги
ҳузуридаги **Ҳуқуқий
сиёсат тадқиқот
институти** ходими.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

МАҚСАД БОР ЭКАН, МУАММОЛАРГА ЕЧИМ ТОПИЛАДИ

Бу йил маҳалламизда анча ўзгаришлар бўляпти. Бевосита туман ҳокимлиги ва 2-сектор раҳбарлигида Чашма ва Ёшлар кўчаларига тош ётқизи-либ, Соҳилбўйи, Фориш, Юксалиш кўчаларимиздаги 2 км.лик қўлбола симёғочлар ўрнига темир-бетон устунлар ўрнатилмоқда. Эски трансформаторлар янгисига алмаштирилмоқда.

Фирдавс МАҲМУДОВ,
Сайхунобод тумани «Пахтаобод» маҳалла фуқаролар йиғини раиси.

Шу кунга қадар қол-леж биносида эдик. Энди ўз биномизга эга бўляпмиз. Яқинда янги қуриладиган маҳалла идорасига кўчиб ўтамыз. Бу ерда кутубхона ҳам бор. Қувонарлиси, қишлоқ врачлик пункти ҳам қайтадан таъмирланмоқда. Энди аҳолимиз узоққа бормасдан ҳам шу ернинг ўзида сифатли тиббий хизмат олиши мумкин.

Аҳолимизнинг акса-

рияти чорвачилик, хусусан, бўрдоқчилик билан шуғулланишади. Кунига 10 та буқа сўйилиб, 2,5 тонна гўшт турли манзилларга етказиб берилади. Томорқачилик ҳам яхши ривожланган. Шу боис маҳалламизда ишсизлар кам.

Интилган имкон топар деганларидек, аҳолимиз имкон қадар ўз йўлини топишга интилмоқда. Мақсад бор экан, муаммоларга ечим топилади.

ТАКЛИФ

Жамоатчилик фаоли, давлат бошқаруви соҳаси мутахассиси Азиза Умарова 3 та алоҳида таълим вазирлигини бирлаштириш мумкинлигини билдирди.

УЧТА ВАЗИРЛИК БИРЛАШТИРИЛСА ТАЪЛИМ СИФАТИ ОШАДИМИ?

Чиндан **ўйлаб кўрадиган таклиф.** Чунки шу орқали таълимга сарфланаётган маблағлар бирлаштирилиб, кўпроқ натижага эришиш мумкин. Таълимга бюджетдан кўп маблағ ажратил-япти. Лекин бу билан на педагоглар етарли рағбатлантириляпти, на ўқувчиларнинг таълим олиши молиялаштириляпти.

Шу фикрлар ортидан **халқаро тажрибани ҳам ўрган-дик.** Деярли ҳеч бир ривожланган давлат тажрибасида биздаги каби **3 та таълим вазирлиги йўқ.** Масалан, Жанубий Корея ва Японияда таълим вазирликлари бор. АҚШда ҳам Таълим бўйича департа-

мент ишлайди, холос. Балки биздаги таълим самарасизлиги мана шу тарқоқликдандир.

Чўпон кўп бўлса, қўйлар харом ўлади, деганларидек, кейинги пайтда таълим муассасаларида порахўрлик, коррупция ҳолати ортиб бораётгани ҳам бор гап. Агар Мактаб-гача, Халқ ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим вазирликлари битта тизимга олиб келинса, қанча бюджет маблағи иқтисод бўлади. Бу

пуллар эса, тўғридан-тўғри ўқувчиларни сифатли таълим олиши учун йўналтирилади.

Соҳани ислоҳ қилиш учун мазмунни ҳам ўзгартириш керак. Яъни, тизимда битта таълим вазирлиги ташкил этилиб, асосий урғу таълим мазмунини оширишга қаратилиши бугунгидан яхши наф беради.

Сиз бунга нима дейсиз?

Мақсадбек ФАЙЗ.

ТИЗИМГА АДАШИБ КИРИБ ҚОЛАЁТГАНЛАРНИНГ ЙЎЛИ ЁПИЛАДИМИ?

Ички ишлар тизимида кадрлар масаласи жуда катта муаммо экани тайин. Айнан шу сабабли ишига непрофессионал ёндашиб, тизимни уялтирганлар кўпайиб кетганди. Айниқса, сафдорлар масаласи оғир.

Чунки бу ишга одатда ҳарбий хизматни эндигина тугатган ёки олий таълимни умуман бошқа йўналишда тамомлаган, «бир ойлик хизматни ўтаган» кадрлар олинади. Тизимда ҳатто олий таълимни қишлоқ хўжалиги институтининг ветеринария факультетида тамомлаган юқори лавозимли ходимлар топилишига ҳам аминман.

Айрим ҳуқуқ тизимлардаги сингари қатъий, узок йиллик, кўп босқичли синовлардан ўтиш бу соҳада кам. Яхшики, кейинги йилларда бу вазият ўнгланиб бормоқда. Кадрлар масаласига аввалгидан кўра қатъийроқ эътибор қаратила бошланди.

Маошлар ошириляпти, сержантлар мактаблари, лицейлар фаолиятига эътибор кучайтирилди. Президентимиз томонидан қабул қилинган «Ички ишлар органлари учун профессионал кадрларни тайёрлашнинг сифат жиҳатидан янги тизимни жорий этиш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарор ҳам шу йўналишдаги босқичлардан бири.

Қарорга кўра, 2021/2022 ўқув йилидан бошлаб, Ички ишлар вазирлигининг Академиясида кадрларни тайёрлаш жараёнига бакалаврият ва магистратура икки босқичли олий таълим тизими жорий этилади. Бакалав-

рият бўйича ўқитиш кундузги ва сиртқи таълим шаклларида бўлади. Магистратурада ўқиш муддати 1 йилни ташкил этади. Бундан ташқари, 2021 йил 1 сентябрдан ички ишлар органларининг сержант таркибидаги лавозимларида хизматни ўташ учун фақат олий маълумотга эга бўлган шахслар қабул қилинади. Сафдор таркибидаги лавозимларга номзодлар фақат идоровий академик лицейлар, ҳарбий-академик лицейлар битирувчилари, профилактика инспекторининг ёрдамчилари, шунингдек, олий маълумотга эга ёки сиртқи таълим шакли бўйича тахсил олаётган шахслар орасидан

қабул қилинади. Бу ишлар, албатта, яхши. Ўз самарасини ҳам бериши тайин. Юқоридагилар билан бирга, тизимга адашиб кириб қолаётганларнинг йўллари ёпиш бўйича ҳам чоралар кўрилиши керак. Масалан, бошқа йўналишлардан соҳага ўтаётганларнинг савияси, ҳуқуқий билимларини текширишда

шаффоф, электрон дастурлардан фойдаланиш, психологик тестларни мукамаллаштириш ҳам ўтган даврда «орган ходимлари»ни уялтирган, ноқулай аҳволга солиб қўйган ҳодисаларнинг олдини олишга кўмаклашган бўларди.

Улуғбек
ИБОДИНОВ.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

ТУРИЗМ МАҲАЛЛАСИ: 31 ТА ХУСУСИЙ МЕҲМОН УЙЛАРИ ФАОЛИЯТ ЮРИТМОҚДА

Маҳалламиз эски шаҳар ҳудудида жойлашган. «Тошсарой» тарихий обидаси ва Хўжа Порсо мадрасаси жойлашган. Айни пайтда ҳар иккаласида ҳам таъмирлаш ишлари олиб бориляпти. Шу боис туристлар маҳалласи, деб айтсак ҳам муболага бўлмайди.

Малика ИШХЎЖАЕВА,
Бухоро шаҳар «Кўкалдош»
маҳалла фуқаролар йиғини раиси.

Бизда туризм сервис хизмати ҳам яхши ривожланган. Айни пайтда маҳалламизда 31 та хусусий меҳмон уйлари фаолият юритмоқда. Аҳолимиз туризм хизматидан ташқари, ҳунармандчилик, тикувчилик билан ҳам шуғулланишади.

Маҳалламизда ободонлаштириш-таъмирлаш ишлари олиб

борилиб, аста-секинлик билан мавжуд муаммолар ҳал этилмоқда. Ички кўчаларимизга шағал ётқизирилиб, текистланмоқда. Эски ёки қўлбола шаклидаги симёғочлар ўрнига темир-бетон устунлар ўрнатилмоқда. Электр симлар алмаштирилиб, газ қувурлари ҳам таъмирланмоқда. Энди кўчаларимиз асфальтланса янада яхши бўларди.

Ҳокимликка мурожаат қилиб, асосий муаммомиз – ёмғир сувлари тўпланишидан қутиладиган бўлдик. Мутахассислар ёмғир сувларини қочириш ишларини олиб боришяпти.

Назаримда, туристлар кўп ташриф буюрадиган маҳаллаларни тезроқ «Обод маҳалла» дастурига тушириш лозим. Негаки, сайёҳлар кўпроқ эски шаҳарларда, обод манзилларда бўлишни хуш кўришади.

БИЛАСИЗМИ?

Хитой-ўзбек вакцинаси қанчалик самарали?

Хитой-ўзбек ZF-UZ-VAC2001 вакцинаси тадқиқотларнинг учинчи босқичи натижаларига кўра, юқори даражадаги антитаналар ишлаб чиқилишини кўрсатди. Вакцинани коронавируснинг янги «британия» ва «бразилия» штаммларига қарши самарали экани тасдиқланди.

Қайд этилишича, февраль ойида ўтказилган синовлар натижаларига кўра, вакцина коронавируснинг «жанубий африка» штаммларига ҳам қарши актив нейтрал ҳолатини сақлаб қолди.

Назорат гуруҳига киритилган 150 нафар кўнгилчиларнинг 90 фоизидан иккинчи дозадан сўнг қонда 4,55 Au/ml дан юқори бўлган антитаналар даражаси аниқланди. Бу коронавирусни зарарсизлантириш учун етарли ҳисобланади.

НЕГА БИР КУНДА 70 ТА ЭМАС, 10 НАФАР ОДАМ ЭМЛАНМОҚДА?

Коронавирус пандемиясини енгишда яна бир муҳим омил, бу — шубҳасиз, вакцина ҳисобланади. Аввал ҳам кўп бора айтганимиздек, аҳолининг катта қисмини, айниқса, хавфли категорияга кирувчиларни вакцина билан эмлаш ишларини тезроқ тугатишимиз керак.

Соғлиқни сақлаш вазирлиги берган маълумотга кўра, 1 апрелдан бошланган эмлаш жараёнида 17 апрелга келиб, жами 400 мингдан ошиқ аҳоли вакцинанинг биринчи дозаси билан эмланган. Охириги бир суткада эмланганлар сони эса 33 мингтани ташкил этган.

Ваҳоланки, вакцина бўйича парламентда бўлган муҳокамада «Бир кунда қанча одамни эмлаш қувватига эгасизлар?», деб сўраган саволимга ССВ раҳбарияти республика бўйича жами эмлаш ишлари учун 3 минг 138 та эмлаш пункти, 862 та ҳаракатдаги мобиль бри-

гада фаолияти йўлга қўйилиб, битта эмлаш пунктида бир кунда ўртача 70 нафар фуқарони эмлаш (кунига жами 200 мингдан ортиқ фуқаро дегани) имконига эга эканини айтишган эди. Лекин амалда эмланганлар сони таҳлил қилинса, бир кунда битта эмлаш пункти 70 нафар эмас, балки атига 10 нафардан ҳам камроқ фуқаро эмланаётганини англатади.

Тўғри, ҳозир фақат 65 ёшдан катта аҳоли эмланмоқда, лекин барибир бу кўрсаткич жуда паст. Эҳтимол, мавжуд вакцина захирасидан келиб чиқиб, эмлаш жараёни шу тезликда амалга

оширилаётгандур? Ёки аҳоли орасида яхши тарғибот йўлга қўйилмагани сабабли вакцина билан эмланишни истовчилар сони камлиги учун жараён шундай секин давом этайдими? ССВ бунга аниқлик киритса, яхши бўларди.

Куни кеча Коронавирусга қарши курашиш махсус комиссияси йиғилишида Бош вазир Абдулла Арипов маълум қилишича, апрель ойи охирига қадар мамлакатга 1 млн. дона «Спутник V» вакциналари келтирилади. Шунингдек, «Хитой-Ўзбек» вакцинасидан ҳам яна 1 млн. дона олиб келиниши белгиланган. Май ойида эса COVAX томонидан яна 1 млн. дозага яқин «Астра-Зенека» вакциналари жўнатилиши кутилмоқда. Натижада аҳолига тақдим этиладиган вакциналар тури 3 тага етади.

Умид қиламанки, вакциналарнинг

Дониёр ҒАНИЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати.

кейинги партиялари олиб келиниши ортдан вакцина билан эмланаётганларнинг кунлик сони ҳам ортиб боради. Ҳеч бўлмаса, бир эмлаш пунктида кунлик 30 фуқарони эмлаш кўрсаткичига чиқиб олинса, шунда 1 кунда ўртача 100 мингга яқин фуқаро эмланади. Бир кишига 2 доза вакцина қилиниши ҳисобга олинса, шунда ҳам вакцина билан биринчи навбатда эмланиши белгиланган 4,1 млн. фуқарони эмлаш учун камида яна 3 ой вақт кетади.

Шунингдек, Бош вазирнинг айтишича, ўзбек олимлари томонидан ҳам вакцина ишлаб чиқариш бўйича жиддий изланишлар олиб борилмоқда. Ҳозирда олимларимиз томонидан яратилаётган 2 турдаги вакци-

на Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти номзод-вакциналар рўйхатида киритилиб, вакцина устидан клиник олди синовлар ўтказилмоқда экан. Агар вакцина тадқиқотлари муваффақиятли ўтса, йил охиригача Ўзбекистон ўз вакцинасини чиқариши мумкин.

Бу ҳам, албатта, қувонарли хабар. Инсоният коронавирус билан ҳали узоқ йиллар бирга яшашга мажбур эканини ҳисобга олсак, менимча, ҳар йили худди гриппга қарши вакцина каби коронавирусга қарши вакцина олиш ҳам нормал ҳолатга айланади. Шундан келиб чиқиб, келажакда арзон, самарали ва хавфсиз бўлган ўз вакцинамизга эга бўлишимиз фойдадан холи бўлмайди.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

МАҲАЛЛА АҲЛИ БИР-БИРИГА БЕФАРҚ ЭМАС

Маҳалламиз етти минг нафардан зиёд аҳоли яшайдиган катта ҳудуд ҳисобланиб, 38 та кўп қаватли ўй мавжуд. Маҳалла раиси — ислохотчи, ташаббускор, талабчан бўлсагина, ишида унум бўлади. Шу боис доимо маҳалладошларга суюнган ҳолда иш олиб бораман.

Лайло АХМЕДОВА,
Юнусобод туманидаги «Беғубор» маҳалла фуқаролар йиғини раиси.

Қандайдир муаммолар бўлса, энг аввало, ташкилотларга мурожаат қилиб ўтирмасдан ўзимиз ҳомий топиб, ҳал этишга ҳаракат қиламиз. Жумладан, ҳомийлар кўмагида уч нафар

етим қолган йигитларнинг никоҳ тўйини ўтказдик. Иккита кам таъминланган оиланинг уйини таъмирлаб бердик. Ҳамма бир ёқадан бош чиқариб, саратон билан касаллаган беморнинг Ҳиндистонга операция қилиниши учун пул тўпладик.

Қолаверса, хорижда даволаниши зарур бўлган яна бир болакайга 50 млн. сўм йиғдик. Бунда энг асосийси, мазкур ҳолатларга маҳалладошларнинг бефарқ эмаслигидир.

Муаммоларни ҳал этишга киришганмиз. Худудимиздаги машиналар учун мўлжалланган барча темир гаражлар бузиб ташлангандан кейин автомобилларни қўйиш учун жой кераклиги кўриниб қолди. Айниқса, кечки пайт ҳамма истаган жойига машинасини қўйиши оқибатида ноқулайликлар келиб чиқмоқда. «Тез ёрдам» машиналари ҳам кириб чиқишга қийналиб қоляпти. Баъзан жой масаласида фуқароларнинг ўзаро тортишувлари бўлиб қолади. Шу боис бу муаммони ҳал этиш учун катта автотураргоҳ қуришни режалаштирдик. Ке-

ласи ойдан қурилиш ишлари бошланиши керак.

Кейинги масала — аҳоли учун дам олиш маскани йўқлиги. Бу борада яшил ҳудуд барпо этмоқчимиз. Каттаю кичик чиқиб ўтириб дам оладиган ҳудудга айлантирамиз. Албатта, бу борада маҳалла аҳлининг ёрдамига суянамиз. Бугунги кунгача 6 та болалар майдончасини қуриб битказиб, аҳоли ихтиёрига топширдик.

Яна бир гап. Бугунги кунда «Аёллар дафтари»га киритилган 1600 нафар хотин-қизнинг 27 хил муаммоси борлиги аниқланди. «Ёшлар дафтари»га эса 1046

нафар ёшларни киритганмиз. Ҳозирда булар устида ҳам ишлар олиб боряпмиз. Маҳалла идорасида компьютер ўқув маркази ва сартарошхона очганмиз. Сартарошхона пенсионерларга ва ижтимоий ҳимояга муҳтож фуқароларга 50 фоизлик чегирма асосида хизмат кўрсатади.

Мақсадимиз — биринчи галда ижтимоий кўмакка муҳтож оилалар ва одамларга ёрдам кўрсатиш. Бу борада эса ҳар бир ишни маҳалладошлар билан бамаслаҳат иш олиб боришни йўлга қўйиб олганмиз. Бу тажриба ўзини оқлади, десак ҳам бўлади.

БОЗОРЛАР ВИРУСНИНГ ЎЧОҒИ, АММО...

Айни пайтда коронавирус кенг миқёсда тарқалмаслиги чоралари кўрилмоқда. Касаллик қаерда аниқланса, ўша жой карантинга олинмоқда. Бу олий ўқув юртларида ҳам, мактаблар ва боғчаларда ҳам қўлланилмоқда.

Аммо вирус тарқалишининг олдини олишда гавжум жойларни эътиборга олиш муҳим. Бу борада ЖССТ озиқ-овқат бозорларида назоратни кучайтиришни маслаҳат бермоқда. Ҳозирда айни пишиқчилик даври бошланди. Бундан бу ёғига мевалар ва янги полиз экинлари бозорларда кўпаяди. Бозорларни бутунлай ёпиб қўйиш эса чора эмас. Чунки кўпчилик бозорлар орқали кун кечиради. Фақат уни назорат қилиш керак.

Муаммо нимада?

Аслида, бозорлар вируснинг маконига айланиши турган гап. Кўп жойларда оддий гигиеник-санитар ҳолатларига ҳам эътибор қаратилмай, дуч келган жойда савдо қилаётганларни кўриш мумкин. Мисол учун, Юнусобод деҳқон бо-

зорида машиналар автотураргоҳи бутунлай назоратга олинмайди. Бозор мутасаддилари бундан хабардор бўлишса-да, негадир бефарқ. Машинани киритишнинг ҳам, жойлаштиришнинг ҳам иложи йўқ. Сабаби, сотувчилар ўша жойни ҳам бозорга айлан-тириб юборишган. Ерга нимадир тўшаб, истаганча масофада, ҳар қандай ҳолатда, кўкатми, помидорми, карамми, нима бўлса сотиб ётишибди.

Худди шундай ҳолатни «Чорсу» деҳқон бозорида ҳам кузатиш мумкин. Расталарда эмас, дуч келган жойда, йўлакларда ҳам озиқ-овқат маҳсулотлари савдоси авжида. Бундай ҳолат бошқа ҳудудларда ҳам бўлаётгани турган гап. Бу борада тегишли мутасаддилар йй-

лаб кўришса ва чора кўришса, яхши бўларди. Чунки вирус ҳеч кимни аяб ўтирадиган ҳолатда эмас. Энг ёмони, харидорлар ёш болалари билан бирга бемалол бозорда харид қилиб юрганидир.

Нима қилиш керак? Тўғри, эҳтиёж учун бозорлар керак. Аммо айни дамда бозорда харид қилиш ва савдо қилиш бўйича карантин қоидаларига риоя этиш муҳим. Дунё тажрибасида кўринмоқдаки,

ҳар қандай чекловдан кўра, одамлар орасидаги карантин маданияти коронавирусни олдини олишда самаралироқ бўлиб қолмоқда. Агарда биз барча санитария-гиена қоидаларига риоя қилсак, касаллик авж олиб кетмаслиги, ўзимизни ва яқинларимизни хавфсизлигини таъминлашимиз тайин.

Яна бир гап. Хайвонлар орқали вирусларнинг тарқалишига эътибор қаратиш

керак. Айнан озиқ-овқат бозорлари атрофида қушлар ва бошқа жониворларнинг савдоси борлиги айни ҳақиқат. Вазиятни ҳисобга олган ҳолда, хайвонлар сотилаётган жойларнинг назоратини кучайтириш айни муддао. Демак, бугун бефарқлик ва лоқайдликка ўрин йўқ. Ўзимизни ўзимиз асра-саккина, бошқаларни ҳам асраган бўлаемиз.

Нилуфар ЮНУСОВА.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

«БИЗДА ҲАММА БИР-БИРИНИ ТАНИЙДИ, БИЛАДИ»

Маҳалламиз туманинг энг чекка тоғли ҳудуди ҳисобланади. Аҳоли боғдорчилик ҳисобига кун кечиради. Бизда, асосан, узум етиштирилади.

Ҳудудимизда 26 та фермер хўжалигининг 360 гектар ери бор. Оилалар 30 сотихдан тортиб, 70 сотихгача ички пудрат ижара шартномаси билан ер олиб, узумзорларни парваришлайди. Ҳосилнинг 50 фоизи сотилса, 50 фоизи майиз қилинади. Ўтган йили оғир келди. Узумларни совуқ уриб қўйди. Ҳосил яхши бўлмади. Бу йил яхши даромадни кўзлаб туриб-

миз. Узум яхши солган йили гектаридан 70-80 миллионгача даромад қиладиган оилалар бор.

Муаммолар бор.

Маҳалламиз муаммоларини ўзимиз ҳал қилишга ҳаракат қиламиз. Бугунги кундаги энг катта муаммомиз, бу — кўчалардаги 40 та ёғочли симёғочларнинг «авария» ҳолатига келиб қолганидир. Бу бўйича мурожаатлар қилганмиз. Ҳозирча жимлик. Кейинги масала — 1986 йилда қурилган болалар боғчасининг яроқсиз ва жуда таъмирталаб ҳолатга келиб қолганидир. Маҳаллада 400 нафар бола боғча ёшида. Бир тадбиркоримиз хусусий боғча қурилишини бошлаган эди, аммо кредит ололмагани учун у

ҳам тўхтаб турибди.

Яна бир гап.

Жорий йил бошида битта корпорация очилиб, 50 нафар киши иш билан таъминланди. Томчилигиб суғориш аппаратурини ўрнатдик. Бу эса сувни тежаш учун қўйилган илк қадам. Бетон устун ишлаб чиқарадиган кичик корхона очилиш арафасида. Бундан ташқари, 22 нафар киши тадбиркорлик билан шуғулланади.

Бизда ҳамма бир-бирини танийди, билади. Шу боисми, маҳаллада ишлаш худди оилани бошқаришдек гап. Муаммоларимизни ҳам, оилавий низоларни ҳам, тўй-маъракаларни ҳам барча бамаслаҳат қилишга одатланган. Бу эса маҳалла раиси учун жуда муҳим.

Бувражаб ҚЎЗИЕВА,
Булунғур туманидаги «Чўянтепа» маҳалла фуқаролар йиғини раиси.

ЭЪЛОН

Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби судьялик лавозимларига номзодлар тайёрлаш магистратура курсларига 2021/2022 ўқув йили учун (фуқаролик ишлари, жиноят ишлари, иқтисодий ва маъмурий ихтисосликлар бўйича) талабгорлар қабул қилинади.

Магистратура курсларига қабул қилиш судьялик лавозими захирасида бўлган шахслар орасидан Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши томонидан Ўзбекистон Республикаси Олий суди билан биргаликда белгиланган қабул квоталарига мувофиқ давлат грантлари асосида амалга оширилади.

Номзодлар жорий йилнинг 25 апрелидан 1 июлига қадар тегишли малака ҳайъатларига ёки Судьялар олий мактаби веб-сайти орқали (www.sudyalaroliymaktabi.uz; www.sudya.uz) электрон тарзда қуйидаги ҳужжатларни тақдим этадилар:

- 1) магистратура ихтисослиги номи кўрсатилган ҳолда Судьялар олий мактаби директори номига ариза;
- 2) талабгорнинг паспорт нусхаси;
- 2) олий маълумот тўғрисидаги ҳужжатнинг нусхаси ҳамда унга илова;
- 3) 3,5 x 4,5 ҳажмдаги 6 дона рангли фотосурат.

Маълумот учун телефон:
(998) 555-010-199.

Манзил: Тошкент шаҳар Чилонзор тумани Чўпонота кўчаси, 6-уй.

Қабул комиссияси

ТЕРМИЗДА АСЛИДА НИМА БЎЛГАНДИ?

Термиз шаҳрининг «Кокилдор ота» маҳалласида юз берган жиноят кенг муҳокамаларга сабаб бўлмоқда. Маълумотларга кўра, 45 ёшли эркак 13 ёшли ўспиринни довча ўғирлагани учун пичоқлаган. Биз масала юзасидан шу маҳалла раисининг ўринбосари Абдусалом Жумакулов билан боғландик. Унинг айтишича, воқеа аслида интернет сайтлари, ижтимоий тармоқларда тасвирланганидек бўлмаган.

Бир гуруҳ ёшлар «Кокилдор ота» зиёратгоҳи ёнидаги ўрикзордан довча олишаётган пайтида шу боғнинг қўшниси уларга танбеҳ беради. Бироз даҳанаки жанжалдан сўнг ҳамма тарқалади. Аммо бир муддат ўтиб, ҳалиги ёшлар, яна бошқа шериклари билан қўшилиб, танбеҳ берган одамнинг ўйини топиб боришган. Жанжал катталашиб, охири пичоқбозлик билан якунланди. Яхшики, жароҳат ҳаётга хавф солиш даражасида эмас.

Аммо бу каби воқеалар нега содир бўлмоқда? 13 ёшли

ўспирин кап-катта одамнинг арзимаган даққисини кўтаролмай, ўйига кўплашиб бостириб келса? Чўғ пуфланиб алангага айлантирилса? Бунинг сабаблари кўп. Маънавиятнинг бўшлиғи, бекорчилик, тарбиясизлик ва ҳоказо...

Умуман, «Кокилдор ота» маҳалласида шу кунгача 6 йилдан буён бирор марта жиноятчилик кузатилмаган. 4 минг нафарга яқин аҳоли яшайдиган ҳудудда, ҳатто оддий безорилик ҳам рўйхатга олинмаган. Маҳалла ўтган йили Термиз шаҳрининг кенгайти-

рилиши натижасида шаҳар ҳудудига ўтганидан сўнг, мавжуд қатор муаммолар ҳам ечимини топди. Йўллар асфальтланди. Оқма газ қувурлари тортиб келинди. Ичимлик суви тизими, трансформаторлар алмаштирилди. Икки йил ичида ишсизликка буткул барҳам берилган. Эҳтимол, ишонмасиз, аммо ростдан ҳам шундай. Деярли эмас, ҳар бир хонадонда иссиқхона қурилган. Иссиқхонасиз оиланинг ўзи йўқ. Маҳаллада истиқомат қиладиган давлат хизматчисими, ўқитувчиси, шифокори, тадбиркори, ҳатто

маҳалла раисининг оиласи ҳам иссиқхонадан яхшигина даромад олади. Қўшимчасига ҳунармандлик, тадбиркорлик, маиший хизмат соҳасида ишлайдиганлар ҳам талай.

Ўтган йили бир нафар боқувчисини йўқотган аёлнинг оиласига маҳаллий тадбиркорлар, ҳокимлик томонидан уй-жой қуриб берилди. Ажралишлар қайд этилмаган. Меҳнат муҳожирлари ҳам деярли йўқ ҳисобда. Аҳоли фарзандлар таълим тарбиясига қаттиқ эътибор қара-

тади. Мактабда спорт, санъат тўғрақлари, қўшимча дарслар жорий этилган.

Ана холос... Салкам жаннатмисол жойда оғир жиноят содир этилибди. Жанжални бошлаганлар экани айтиляпти. Демак, ўша маҳаллада ишлар тўғри йўлга қўйилмаган экан-да. Тарбияга эътибор йўқ, йўллар асфальтланмаган, аҳоли ишсиз... Биз, албатта, ана шу маҳалла раҳбарлари билан ҳам боғланамиз...

Улуғбек
ИБОДИНОВ.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

РАИС ҲЕЧ ҚАЧОН ЯККА ЎЗИ НИМАДИР ҚИЛА ОЛМАЙДИ

Маҳалламизда аҳоли кўп қаватли уйларда истиқомат қилишади. Ҳудудда 9 та янги кўп қаватли уйлар қурилган, ҳозирда бу уйларга ҳам оилалар кўчиб киришмоқда. Яқинда аҳоли кўмаги билан маҳалла идорасини таъмирлаб олдик.

Йил бошидан буён 5 та оилани ажралиш ёқасидан сақлаб қолдик. Ҳар бири билан алоҳида суҳбатлар ўтказдик. Оилавий ажралишларнинг сабаблари — иккита қуданинг келишмовчилиги, аёлнинг эр-кақдан устунлик қилишга ҳаракат қилиши, келинга онаси томонидан гап ўргатилиши важлари кўрсатилган. Барчасига ҳаётий мисоллар билан тушунтиришга ҳаракат қилдик. бунда, албатта, қизнинг онаси ҳам, йигитнинг онаси ҳам катта рол ўйнайди.

Муаммоларга ечим излаяпмиз. Кўп қаватли уйларда иссиқлик тизимининг йўқлиги катта муаммо. Бу муаммога 25 йилдан ошиб кетди. Одамлар унутиб ҳам қўйишган. Энди қачон тикланади, бунисини ҳам билмаймиз. Ҳудудимизда иккита мактаб ва иккита боғча бир-бирига яқин жойлашган. Йўл юзида бўлгани учун машиналар қатнови кўп. Шу жойга «Диққат, мактаб!» деган ёки тезликни оширмаслик кўрсаткичи бўйича

маълум бир белгилар ўрнатилса, яхши бўларди. Бу борада мурожаат қилганмиз. Ечимини кутяпмиз. Ўтган йили кўчадаги симёғочлар янгисига алмаштирилади, деб эскилари олиб ташланган. Аммо ханузгача янгиларидан хабар йўқ. Кўчалармиз қоронғу. Уйларнинг томларига катта ёритгичлар ўрнатганмиз. Аммо улар симёғочларнинг ўрнини босолмайди.

Яна бир гап. Маҳалламиз аҳолиси билан ҳудудимизда 12 сотих ерга 150 туп арча кўчати ўтқазиб, боғ қилдик. 12 сотих ерга эса турли хил мевалар кўчатини ўтқазганмиз. Шаҳарда ҳамма нарсани сотиб олишга тўғри келади. Кўчатларимиз ҳосилга кириб қолса, барча меваларни ўзимизнинг боғдан териб оламиз. Бу ташаббусимизни аҳоли қўллаб-қувватлади. Боққа ҳамманинг меҳнати бирдек сингган. Ҳаттоки, болалар ҳам ўзларининг кўчатларини

Гулчехра ҲУСЕНОВА,
Самарқанд шаҳридаги «Нодирабегим» маҳалла фуқаролар йиғини раиси.

экишиб, парваришлашаётгани кишини қувонтиради. Бизнинг тажрибамизни бошқа маҳаллалар ҳам ўзлаштиришмоқда. Бу шаҳримиз экологиясига ҳам ижобий таъсир ўтказиши тайин.

Раис ҳеч қачон якка ўзи нимади қила олмайди. Албатта, маҳалладошлар унга кўмакчи. Фақат раис қачон ва қай тартибда иш олиб бориш кераклигини билса бўлгани.

МЕНДА САВОЛ БОР...

«12 ёшли ўғлим номига автомашина расмийлаштиришим мумкинми?»

— Вояга етмаган 12 ёшли ўғлимнинг номига машина расмийлаштиришмоқчиман. Бунинг қонуний асослари қандай бўлади?

Нуриддин СОБИРОВ,
Тошкент шаҳри.

Санобар НОРТОЖИЕВА,
хусусий амалиёт
билан шуғулланувчи
нотариус:

— Фуқаролик кодексининг 29-моддасида 14 ёшга тўлмаган вояга етмаганларнинг муомала лаёқати белгилаб қўйилган. Унга кўра, 14 ёшга тўлмаган вояга етмаганлар (кичик ёшдаги болалар) учун битимларни, уларнинг номидан фақат ота-онаси, фарзандликка олувчилари ёки васийлари тузиши мумкин.

Демак, сиз 14 ёшга кирмаган фарзандингиз номига ҳеч қандай тўсиқсиз машина олишингиз мумкин. Фақат унинг номидан олди-сотди шартномасини ота-онаси, фарзандликка олувчилари ёки васийлари тузиши лозим.

СОХТА ДИПЛОМЛИ ЎҚИТУВЧИЛАР ҚАЁҚДАН ПАЙДО БЎЛИШЯПТИ?

Жорий йил бошида Халқ таълими вазири Шерзод Шерматов мактабларимизда 80 мингдан зиёд ортиқча ишлаб турган педагоглар борлигини айтганди.

Шу кунларда эса Жиззах вилояти прокуратураси Шароф Рашидов туманида сохта диплом билан дарс бераётган 10 нафар ўқитувчи аниқлангани маълум қилди.

Демак, ортиқча ўқитувчилар кўрсаткичига сохта дипломлар ҳам улуш қўшган экан-да. Сохта дипломлар муаммоси анча йиллардан буён йўқолмай келяпти. Собиқ тузум даврида ҳам бор эди, ўттиз йилдан буён ҳам яшашда давом этяпти.

Хўш, бу иллатнинг илдизи қаерда ва у шунча мураккаб масаламидики, ечим топиш мумкин бўлмаса?

Шубҳасиз, сохта дипломлар ортида коррупция балоси ётибди. Чунки шундай жиноят-

ларни фош этиш жараёнида уларга олий ўқув юрти ходимлари аралашган ҳолатлар ҳам тасдиқланган. Кўп ҳолларда диплом эгалари ҳам ҳужжати сохта эканини билишмаган. Фирибгарлар пора эвазига уларни гўё сиртқи ўқишга киритиб, йиллар давомида имтиҳонларини ёпиб бериш мақсадида ҳам пулларини шилишади. Охирида эса қўлларига ясама дипломларни тутқазишади. Албатта, барча ҳолатлар шу тарзда бўлади, демокчи эмасмиз. Ҳозирги замонда компьютер орқали сохта ҳужжат пулларни яшаш имкониятлари ҳам мавжуд.

Хўп, мутахассис билибми-билмайми сохта ҳужжатни кўтариб мактабга келди ҳам

дейлик, унинг ҳақиқий ёки сохталигини аниқлаш чораси қийинми? Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига сўров жўнатиш орқали ёки бошқа йўл билан дипломнинг ҳақиқийлигини тасдиқлаш мумкин-ку. Катта эҳтимол билан пора эвазига ишга қабул

қилиш чоғида бунга кўз юмилади, деб ўйлаймиз.

Ҳозирги кунда оддий электрон тизим орқали бу масалани ечиш мумкин-ку. Компьютер технологиялари ривожланган даврда мазкур муаммонинг бўлиши уятли ҳодиса. Ахир

сохта ўқитувчидан таълим олган ёшларга яна қайтадан билим берилмайди-ку, бунинг жабрини улар чекиб қолаверадими? Демак, Халқ таълими вазирлиги бу масалага жиддийроқ эътибор қаратиши зарур.

Тўлқин ШЕРНАЕВ.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

МАЪЛУМОТНОМАНИ МАҲАЛЛА БЕРМАСЛИГИНИ ТУШУНТИРИБ БЎЛМАЯПТИ

Маҳалламиз тумандаги намунали ҳудудлардан бири. Бизда тадбиркорлик ривожланган. Аҳолининг ярмига яқини ўз бизнесига эга, десам ҳам бўлади. Шу боис меҳнат миграцияси, ажралишлар, жиноятчилик, ободонлаштириш масалаларида муаммоларимиз йўқ.

Меҳнат миграцияси ҳолати умумий аҳолига нисбатан 0,4 фоизни ташкил қилади. Ўтган йили битта ажралиш бўлди. Ёшлар яшамаймиз, деб туриб олишди. Ўртада ҳали фарзанд ҳам йўқ эди...

Таклифларга келсак. Ҳозир хоҳлаган раисдан сўрасангиз, биринчи навбатда, қўшимча штат кераклигини айтиди. Кўчабошиларни фаоллаштириш чораларини кўриш масаласи ҳам асосий муаммоларимиздан. Мен ҳам юқоридагиларга қўшилган ҳолда, маълум-

отномалар масаласига тўхталиб ўтмоқчиман.

27 турдаги маълумотномаларни маҳалла бермай қўйганига анча вақт бўлди. Бундай маълумот бериш бизга тақиқланди. Жумладан, яшаш жойидан, кам таъминланганлик тўғрисида, оилавий аҳволи тўғрисидаги маълумотлар. Аммо бу ҳали ҳаммага ҳам етиб бормаган кўринади. Чунки деярли ҳар куни кимдир идомага шулардан бирини сўраб келмоқда. Масалан, йўл қоидасини бузганлик учун жаримага тортилганлар кам

таъминланган, адвокатлар ҳимоячисининг оилавий аҳволи тўғрисида, айрим ташкилот ва корхоналар яшаш жойидан маълумотномаларни сўрашни буткул тўхтатгани йўқ. Натижада тушунмовчиликлар келиб чиқмоқда. Аҳоли «ГАИ», судья, адвокат, ишхонам сўраяпти, деб келади. Биз эса бера олмаслигимизни, берган тақдиримизда ҳам бу қоғознинг ҳеч бир ҳуқуқий кучи бўлмаслигини тушунтириш билан вақт ўтказамиз.

Мазкур масаланинг тарғиботини кучайтириш, кераксиз жойдан маълумот йиғишни бас қилиш лозим.

**Равшанбек САИДОВ,
Ҳазорасп туманидаги «Зеҳнли» маҳалла фуқаролар йиғини раиси.**

МЕНДА САВОЛ БОР... Фермерлик еридан уй-жой қуриш мумкинми?

– Маҳалламиздаги фермер ўзининг фермерлик еридан уй-жой қуриш учун менга

ер ажратиб бермоқчи. Унинг еридан олиб уй-жой курсам кейинчалик ноқонуний дейишмайдимми?

**Камол ШОВҚИЕВ,
Кармана тумани.**

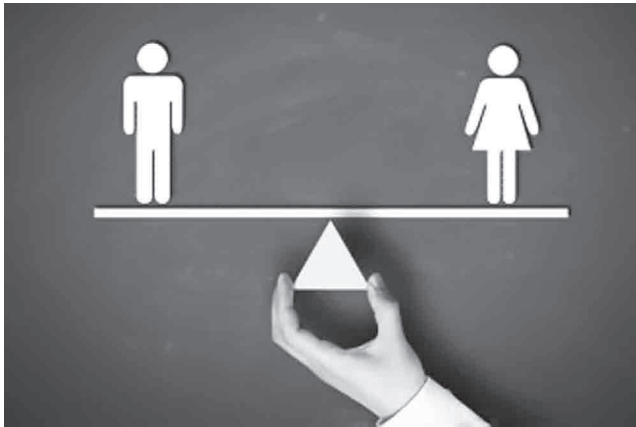
**Дилором РИЗАЕВА,
Кадастр агентлиги етакчи мутахассиси:**

– Фермер хўжалигига берилган ер участкаларини фермер раҳбари ҳамда ҳеч қайси ваколатли органлар томонидан олди-сотди, гаров, ҳадя, айирбошланиши мумкин эмас. Бу Ўзбекистон Республикаси Ер кодексининг 16-моддаси ва 24-моддалари билан тақиқлаб қўйилган. Мазкур фермернинг ҳаракатлари ноқонуний ҳисобланади.

Бугунги кунда уй-жой қуриш учун ер участкасини e-auction орқали сотиб олишингиз мумкин.

ҚИЗЛАР КЎПМИ ЁКИ ЙИГИТЛАР?

Одамлар ўртасида «аёллар эркаклардан кўра кўпроқ» деган гап юради. Бу «ишончли» маълумот қаёқдан пайдо бўлган? Биров қишлоғи ёки маҳалласидаги эркак ва аёлларни бирма-бир санаб чиққанми? Йўқ, ҳеч ким бу ҳақда ўйлаб ҳам кўрмагани аниқ. Шундай бўлса-да, бу фикр инкор этиб бўлмас ҳақиқатдай янграб келди.

Аммо ундай эмаслиги маълум бўлди. Давлат статистика қўмитаси тарқатган маълумотга эътибор қаратсак, 2021 йилнинг 1 январь ҳолати билан Ўзбекистон аҳолиси орасида эркаклар сони аёлларга нисбатан кўпчиликти ташкил этаркан. Яъни эркаклар аёлларга қараганда 200 минг кишига ёки 0,7 фоизга кўпроқ экан.

Маълумки, бўй етган қизи бор ота-оналар уни тезроқ турмушга узатиб қутулиш тараддудига тушиб қолишади. Худди эрсиз қолиб кетадиган-дек. Чинданам шундайми? Ахир йигитлар қизларга нисбатан кўп экан-ку. Лекин қайси маҳалла ёки қишлоққа борманг, қайси ишхонани олиб кўрманг, ҳали бахтини топмаган катта ёшли қизлар бор-

лигига гувоҳ бўласиз. Аслини олганда, «аёллар сони эркаклардан кўпроқ» деган қарашга шу ҳолат сабаб бўлган. Айрим ота-оналарнинг қизини эрта-роқ эрга бериб юбориши ортида ҳам «қизим тенгини тополмай қолмасин» деган хавотир ётади.

Бировлар ажабланиши мумкин, эркаклар сони кўп бўлса, нега қизларнинг тенги чиқмай қолиши мумкин? Эътибор берсак, ўттиз ёшдан ошса-да «бўйдоқлик даврини сураётган» йигитларимиз ҳам кам эмас.

Хўш, кеч турмушга чиқишнинг нимаси ёмон? Ҳукумат, турли нодавлат ташкилотлар қизлар ўртасида эрта никоҳнинг олдини олиш бўйича жон куйдираётган бир пайтда, қизларнинг ёши ўтиб қолишидан ташвишлан-

ниш қанчалик мантиққа тўғри келади?

Гап шундаки, иккаласи ҳам бир-бирига боғлиқ масала. Демокчимизки, йигит-қизларни мустақил ҳаётга тайёрлаш, қолаверса, турмуш масаласида дунёқарашимизни ўзгартириш вақти аллақачон келган. Бу ерда ота-онанинг вазифаси фарзандини билим олиб, касб-хунарли бўлиб, ҳаётда ўз ўрнини топишга ундаш бўлса, жамиятнинг мажбурияти турмуш, оила масаласига онгли муносабатни шакллантириш, яъни рўзғорга оид муҳим бўлмаган майда-чуйда ташвишларга барҳам беришдир.

Шунда қизларда ўқиш, ишлаш орқали шахсий карьерани яратишга ҳаракат қилсам, эрга тегмай қолиб кетаман ёки оила курсам, ташвишлар билан андармон бўлиб ўз олдимга қўйган орзу-мақсадларим амалга ошмай қолади, деган хавотир бўлмайди. Демак, хотин-қизлар муаммоларини ҳал этиш учун жамиятимизда онгли муҳитни кучайтириш ва масалага тўғри ёндашимиз талаб этилади.

Илғор ЗАМОНОВ,
блогер.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

«МАҲАЛЛАМИЗДА МУАММОЛАР МУАММОЛИГИЧА ҚОЛМОҚДА»

Маҳалла тизимида 11 йилдан бери ишлайман. Шу кунларда Президентимиз эътибори билан тизимда ижобий ўзгаришлар бошланди. Афсуски, бу ислохотлар маҳалларгача етиб келмаяпти. Жумладан, бизнинг маҳаллаимизда муаммолар муаммолигича қолмоқда.

«Маҳаллабай» ишлаш тартибига кўра, юқоридаги раҳбарлар қўйи-га тушиб, аҳоли муаммосини ҳал этсин, дейилмоқда. Аммо бизнинг маҳаллада бунинг ижроси бўлмаяпти. Банк ходими биринчи кунни келганди. Шундан бери кўрмадик. Қанча одам кредитга ҳужжат топширган, аммо натижа йўқ.

Маҳаллаимизда тоза ичимлик сувининг қувури носоз бўлиб қолганди. 3 ойдан бери шуни созлата олмаёпмиз.

Маҳалла ходимлари ортиқча мажлисларга чақирилмаслиги белгиланган эди. Бизда эса бунинг акси бўлмоқда. Маҳаллаимиз туман марказидан 30 км. масофада жойлашган. Ҳар куни мажлис. Қунига шунча масофани босиб борамиз, яна у ерда кутиб ўтираемиз. Вақтимиз исроф бўлади. Бу ёқда иш юкмаси кўп. Бажармасанг яна ўзинг айбдорсан. Нолиш демангу ходимлар керак бўлса, 12 соатлаб ишляпти. Афсус, шунга яраша рағбат бўлмаяпти. 30 фоиз устамани-ку, сўрашга уялиб қолдик.

Хайрулло САЙДУЛЛАЕВ,
Фарғона туманидаги
«Хуршиди тобон» маҳалла
фуқаролар йиғини раиси

БОЛА ҲУҚУҚЛАРИ

НЕЧА ЁШДАН МЕҲНАТ ҚИЛИШ КЕРАК?

Болалар меҳнатидан фойдаланиш, жисмоний ишларга мажбурлаш уларнинг ҳуқуқларини камситишга олиб келади. Шу мақсадда Меҳнат кодексига мувофиқ ишга қабул қилиш ёши 16 ёш, алоҳида ҳолларда эса 15 ёш, деб белгиланган.

Корхона ёки ташкилот раҳбари бундан кичик ёшдагиларни ишга қабул қилса, тегишли жавобгарликка тортилади.

Бунинг сабаби, бола жисмоний жиҳатдан ҳам катта кишилар уddалайдиган ишларни бажаришга қодир эмас ва бунга йўл қўйилиши унинг соғлиғига зиён келтириши мумкин. Аммо бошқа жиҳат ҳам борки, ушбу нормада кўзда тутилган талаблар ўзини оқламайди. Яъни, ҳозирги кунда кўплаб ёшлар, шу жумладан, мактаб

ўқувчилари ҳам маданий-томоша дастурларига бир қатор ташкилотлар томонидан жалб этилса-да, улар билан меҳнат шартномаси тузилмайди.

Ваҳоланки, бу жараёнда ёшларнинг меҳнат ҳуқуқлари кафолатланмасли-

кидлашича, депутатлар томонидан кўриб чиқилаётган янги таҳрирдаги Меҳнат кодекси лойиҳасида бу камчиликка барҳам берилмоқда. Лойиҳада алоҳида ҳолларда 15 ёшга тўлмаган шахсларни маданий-томоша, телевидение, радио ташкилотлари ва бошқа оммавий ахборот воситалари ота ва онанинг ёки ота-она ўрнини босувчи шахснинг ёхуд васийлик ва ҳомийлик органининг розилиги билан ишга қабул қилиши белгиланяпти.

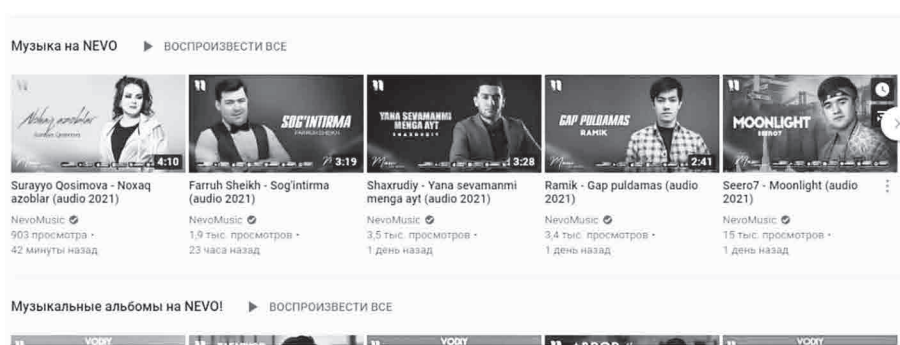
Фақат бу нарса боланинг таълим олиши чекланишига сабаб бўлмаслиги керак. Чунки иш берувчи унга ходим сифатида қараб меҳнатидан кўпроқ фойдаланишга ҳаракат қилиши мумкин. Шу боис бу жараёнда таълим муассасасига ўқувчисини дарс соатлари вақтида иш қилганлиги учун иш берувчи устидан ҳуқуқий органларга тақдимнома кириштириш ҳуқуқини бериш керак бўлади.

Ғайрат ЭРГАШЕВ,
педагог.

САНЪАТКОРЛАРИМИЗ НЕГА ҒАМГИН, ДАРДЛИ ҚЎШИҚ КҮЙЛАШАДИ?

Бугун кўпчилигимиз руҳий босим остида яшаймиз. Пандемия, тармоқларда тарқалаётган турли вахший қотилликлар акс этган видеолар, бўлар-бўлмас фейк аудиолар.

Буларнинг барчаси сабаб ҳаёлимизни ҳавотир, шубҳа, ҳадик эгаллаб олган. Бунга турмушдаги муаммолар, ён-атрофдагиларнинг гап-сўзлари ҳам, албатта, таъсир кўрсатмоқда. Кўнги кўтариш, юпанч топишда эса яқинларга суюнамиз. Аммо шундай кезлар бўладики, одам ёлғиз қолишни, нимадир билан овуншни хоҳлайди. Аксариятимиз бундай пайтда мусиқа тинглашни афзал кўраемиз. Қадимги

грек кўлёмаларида «Мушиқий тарбия, бу қудратли қурол, чунки оҳанг ва уйғунлик кўнги тубининг энг нозик жойларига етиб боради», деб ёзилган экан. Чиндан ҳам, куй-оҳанг киши руҳиятини кўтаради, кўнги тубига етиб боради. Бироқ бугун яратилаётган кўшиқлардан на маъно-мазмун, на кайфият топиб бўлади. Келинг, яқинда мухлислар эътиборига тақдим этилган янги ижод намуналарига

назар ташлаймиз. Баъзиларининг номланишиёқ ваҳимали: «Ичимда зилзила» (Каниза), «Ғарбинг менман» (Баҳром Назаров), «Гап пулдас» (Рамик), «Ғийбат» (Х.Қодиров), «Холимга қара» (Х.Собиров), «Қора атиргул» (Х.Собиров), «Россияда» (Шоҳзамон) ва ҳоказо. Кимнингдир дўсти, бошқасининг ёри хиёнат қилган. Бирови ғийбатчилардан эзилган. Эндигина санъатга кириб келаётган

ёш ижодкор эса пул ҳамма нарсани ҳал қилиш-қилмаслигини уқтирмоқчи. Бундай кўшиқларни эшитмай туриб одамнинг кайфияти, руҳияти тушиб кетади. **Нега бундай?** Нима учун сўнги пайтларда кишига кайфият берувчи, одамни яшашга, интилишга ундовчи кўшиқлар деярли яратилмаяпти. **Санъаткорларимизда битта касаллик бор:** бир ижодкорнинг кўшиғи хит бўлса, тамом, эртасига шу усулдаги ўнлаб ижод намуналари яратилади. **Тўғри,** ижод қилишда ҳар ким эркин. Истаган мавзусида, истаган йўналишида кўшиқ айтиш мумкин. **Бироқ** тингловчиларни ҳам инobat-

га олинглар. Ахир, мухлисларингиз орасида сизга тақлид қиладиганлари қанча. Телеканал, радиоканалларга-ку саралаб берилар (лекин бугун ким пул тўласа шунки чиқади). Лекин бугун одамлар телевизор, радио билан эмас, интернет билан яшайпти. Балки **Маданият вазирлиги бу масалага эътибор қаратиши керакдир.** Кўшиқнинг матни, йўналиши, сўзи ва услуби каби-ларга-да. Балки шунда санъаткорлар репертуарида кайфият берувчи кўшиқларга жой ажратар. Шунда биз ҳам кўшиқни сиқилиш, йиғлаш учун эмас, завқ олиш учун тинглармидик... **САДОҚАТ.**

ФИКР

ЎҚУВ МАРКАЗЛАРИДАГИ ТАЪЛИМ ҚАЙ ДАРАЖАДА СИФАТЛИ?

Сўнги йилларда хорижий, хусусан, инглиз тилини ўрганиш трендга чиқди. Боиси инглиз тилини билиш нафақат олий таълим муассасасига кириш, балки яхши иш топиш учун ҳам муҳим сифатга айланди.

Мактабларда эса таълим сифати юқори эмас. Балки яқин йилларда вазият ўзгарар. Бундан унумли фойдаланаётган ўқув марказлари сони эса кўпайгандан-кўпаймоқда. Бу соғлом рақобат муҳитини яратиш баробарида, ўқув марказларидаги таълим сифатида таъсир кўрсатмай қолмаяпти. **Тўғри,** ўрганувчига билим бераётган, олаётган пулини оқлаётган марказлар талайгина. Бироқ ўрганувчини пул топиш манбаи сифатида кўриб, унинг вақтини ҳавога совураётганлари ҳам йўқ эмас. **Ваҳоланки,** бир ойлик тўлов суммаси ҳам чаканамас: ўртача **300 минг**

сўмдан бошланган ойлик тўлов миллионгача етади. Хўш, улар олаётган пулини оқлаётими? **Биргина** Тошкент шаҳри Юнусобод тумани «Бодомзор» метро бекати яқинида ўнлаб марказлар бор. Эътиборлиси, уларнинг барчаси гавжум. Ўзим ҳам тил ўрганиш учун ўқув маркази қидираётгандим. Шу боис уларнинг баъзиларига кириб вазиятни ўргандим. **Биринчи марказ:** ойлик тўлов **700 минг** сўм (гуруҳда ишлаш учун). Синов дарсига кирдим, бироқ ўқитувчи икки соатни ҳазил-ҳузул, мутойиба, гап сотиш билан ўтказди. **Иккинчи марказ:** ойлик тўлов **450 минг**

сўм. Ўқитувчи ўрганувчи билан мулоқот қилиш кўникмасига эга эмас. Балки у билимдир, лекин бор билимини ўрганувчига еткази олмаяпти. **Учинчи марказ:** ойлик тўлов **450 минг** сўм. Ёш ўқитувчи мавзун тушунтиришда жонли мулоқотдан ҳам фойдаланди. Ўрганувчиларнинг ҳар бири билан ишлади. Мен шу марказни танладим. **Албатта,** бу фикрлар субъектив, бироқ биринчи таассурот аксарият ҳолларда ҳақиқатга яқин бўлади. Ўқув марказлари сони кўплиги, яхши, албатта. Бироқ ундаги таълим сифати эътибордан четда қолмаслиги керак. **«IELTS»**дан юқори баҳо олди, дегани бу

инглиз тилини бошқаларга ҳам ўргата олади, дегани эмас. Бунинг учун педагогик маҳорат, етказиб бера олиш кўникмаси, тажриба керак. **Таассуфки,** бизда кимдир юқори-роқ балл олса, бас. Эртасига ўқув маркази очади. Нархлар эса таълим сифати-га эмас, яратилган шароит, марказнинг

дизайни ва жойлашган жойига қараб белгиланади. **Фикримча,** ўқув марказлари шу кетишда давом этса, яқин йилларда уларга бўлган ишонч ҳам йўқолади. Шунинг учун ҳозирданок сифатли билим беришга эътибор қаратилиши керак. **Муниса МАҲМУДОВА.**

ҲОЗҲОН ТАРИХИНИ БИЛАСИЗМИ?

Ҳозирда Ўзбекистон тарихидаги энг янги шаҳар Ҳозғон шаҳри. Бироқ тарихига оид маълумотлар жуда кам. Аслини олганда бу шаҳар қадимий шаҳарлардан ҳисобланади. Азалдан Ҳозғон мармар ва гранит конлари билан дунёга маълум ва машҳур бўлиб келган. Бу тошлар сифати, ранг-баранглиги ва заҳираси бўйича дунёда етакчи ўринни эгаллайди.

Тоғ-тошларида аниқланган қадимий петроглифлар Ҳозғонда тош даврида ҳам одамлар яшаганини билдиради. Ҳозғон тоғлари Нурота тоғ тизмасининг бир шохобчаси бўлиб, қадимда Кўҳи Пашшот, Кўҳи Бахила деб аташган. Маҳаллий аҳоли бу тоғларни чилдуртарон, чилтан деб ҳам аташади. Бу тоғларда Кўҳи бобои шоҳ Ади ва Кўҳи Бўшанг ҳам мавжуд бўлиб, бу тоғлар мармаридан қадимдан кенг фойдаланиб келинган.

Ҳозғон атамаси ҳақида турлича фаразлар мавжуд. Улардан энг машҳурлари – Ҳозғон, Ҳозғон, Ҳозиён. Ҳоз сўзи – қадим форсий тилда қалъа, қўрғон маъносини беради. Ҳом — тўда, йиғилган, жамланган маъносини билдиради. Яъни, қалъа тўда маъносида. Яна бир фикр, Ҳоз – мағрур, катта деган маънода бўлса, Ҳом – уруғ, қабила маъносини ҳам беради. Яъни, катта уруғ маъносини билдиради.

Бу номларни тасдиқловчи фактни излаймиш. Ҳозғонда тарихий шаҳар, раҳбарлар қолдиғи бор. **Биринчиси** «Бўшанг» ёки «Бўшанж». **Берунийнинг «Осория» китобида ёзилишича**, «Авесто»да Бўшанж тоғида подшоҳ Жамшид анҳор қазиб сув чиқаргани айтилган. Ҳозғонда қадимдан бир нақл бор «Қасри орифон Бўшанг, подшоҳи вай Ҳушанг», маъноси «Орифлар қасри Бўшанг, унинг подшоҳи Ҳушанг».

Авестода Жамшид тупроқдан қалъа-шаҳар қурганлиги ҳам айтилади. Ҳозғонда яна бир катта шаҳар борки, уни Пашшот деб аташади. Маҳаллий аҳоли уни шаҳри Шамшод ёки шаҳри Жамшид дейишади. Жамшид исми маъноси Жам — эркак, Шид – нур,

ёруғлик, равшан маъносини билдиради экан. Яна бир раҳбар борки, уни работи Тумар дейишади ва унда қабристон бор. **Фирдавсийнинг «Шоҳнома»**-сида қадим пешдодийлар сулоласи ҳақидаги ривоятларда, подшоҳ Тахмурад тўғрисида ёзилган бўлиб, Жамшид отаси Тахмурадни ютган девни ўлдириб, отасининг жасадини олиб кўмгани тўғрисида ёзилган. Тахмурад балким Тумардир. Айтиб ўтиш керакки, Тахмуради девбанднинг отаси Ҳушанг Жамшиднинг бобосидир.

Ҳозғон шаҳар қабристонига тагида эса яна бир шаҳристон қолдиғи бўлиб, у 500 кв. метрни ташкил қилади. Унинг ёнида эса майдони 200 кв. метр бўлган сарқўб ёки қўрғон мавжуд. Умумий ҳисобда 1,500x500 метрга эга шаҳар бор.

Ҳозғондан 3-4 км. ғарбда жойлашган Бўшанг работида тепалик бўлиб, у 70 метр диаметрига эга ва уни ўриб турган 140 метрли айлана девор қолдиғи бор. Баланглиги тахминан 10 метрдан юқори, тепасида тош йўлак қилиниб, у орқали сув манбаи бўлган чашмага тушишган. Бу работ бирнеча бор талон-торож қилинган, ичидан қилич, кўза, узук кўзи топилган. Бўшанг қадимда дарё Ҳозғон деб аталган сув ўзани лабида жойлашган. Бўшангдан Тумаргача 5 км. масофада тўғри йўл ўтган.

Тумар работи Ҳозғондан 3 км. жанубий-ғарбда жойлашган, чашмаси бор, у ҳам сув йўлида, Ҳозғон сой лабида жойлашган. Тумардан шимоли-шарқда парғот чашмаси бор, бунинг сувидан тери-таносил касалликларини даволашда қўлланилган. Тумар работига туркманлар

келишидан олдин, касалларни даволайдиган макон бўлганини кексалар айтишади. Тумардан Ҳозғонга кириш йўли ҳам бўлган. Бу йўл Қоратоғдан ўтиб, Қармангача борган. Яқин ўтмишда кенг фойдаланилган, қадимда карвон йўли бўлган.

Пашшот шаҳри Ҳозғондан шимолда бир фарсах масофада жойлашган. Маҳаллий халқ пашшод – пасшуд, яъни пасайди, дегани дейишади. Ривоятда пашшот катта шаҳар бўлиб, катта бозор жойлашган экан. Қадимда «ғулғулаи пашшот — шаршараи қўшшот», деган нақл бўлган. Сабаби, пашшот бозори ғулғуласи, товушидан у ердан тахминан 3 фарсах масофада Нуротадан шарқда жойлашган қўшшот қалъасидан шаршарадан ҳам баланд дейишган.

Фикримизча, пашшот – пўшод яъни, ёпиқ дегани, қўшшот – кушод яъни, очиқ деган маъноларни ҳам бериши мумкин. Пашшотда тўртбурчак шаклидаги уйлардан иборат пойдевор қолдиқлари, қўрғон ва қабристон топилган. Ёпиқ шаҳар меъморчиликда «Вар» деб аталган макон бўлиши мумкин. Қўшшот эса — очиқ шаҳар бўлгандир. Бошқа ривоятда душман шаҳарни ёқиб юборади, шаҳар етти кеча, етти кундуз ёнади. Шунча вақт давомида ёнаётган одамлар овози эшитилиб туради ва ниҳоят пасайиб-пасайиб ўчади. Шундан пасшуд — пасайди деб аталган.

Тадқиқотчилар ўрганишганда, ҳақиқатдан ҳам кул изларини кўришган. Пашшот тоғини кесиб ўтган Ҳозғон дарёси бўйида мақотил тоши бор. Бу тошни санги македон – яъни, македон тоши ҳам дейишади.

Тарихга назар солсак, Суғдда Спитамен билан Александр Македонский ўртасида жанг бўлган. Бу жанг Политимедия дарёси атрофида бўлган. Олимлар бу жанг Зарафшон дарёси бўйида бўлган дейишади. Айрим олимлар жойи аниқ эмас, дейишади. Александр Македонский тарихчиси К.К.Рүф ўзининг «Александр юриши» китобида юнонларнинг уч саркардасини қўшин билан Спитаменга қарши жўнатади. Спитамен Мароқанддан подшоҳлар шаҳрига чекинди, деб ёзади. Подшоҳлар шаҳри қаер, Пашшот форсчада подшоҳон — подшоҳот, яъни подшоҳлар — шоҳлар деган маънони ҳам билдиради. Бу жангда Македонский минглаб аскарларидан айрилади. Менедима деган саркардаси қатл этилади.

Александр бу мағлубиятни қаттиқ яширади, агар кимки ошкор қилса даҳшатли азоб бериб ўлдиришни буюради. Оқибат Александр Суғдиёнада катта юриш қилиб шаҳарларни вайрон қилади ва тарихчилар айтишига кўра, 180 минг аҳолини қиради. Пашшот шаҳри ҳам шу шаҳарларда бўлиши мумкин. Суғдлар ҳужумдан

ҳимоя учун Нур қалъасини куради.

Пашшот қалъаси тўлиқ ўрганилмаган сир-асрорга бой шаҳар қолдиғидир.

Тарихдан маълумки, Ҳозғон Суғдиёнанинг шимолий сарҳади бўлиб, турли даврда Устуршона, Қанғ давлати, Хоразм ва Бухоро хонлиги чегараси ва охири Туркистон генерал губернаторлиги сарҳадида жойлашган қалъа шаҳар бўлган карвон йўлида жойлашган.

Бу ерда Пешдодийлар, Аҳамонийлар, Сосонийлар, Кушонлар, Қанғлар, Турк каганати (ҳоқонлиги), Сомонийлар, Қорахонийлар, Чингизхон, Темуррийлар, Шайбонийлар, Аштархонлар, Манғитлар даврларига оид ривоят ва тошга битилган ёзувлар, бинолар, қандиллар, тарихчилар маълумотлари мавжуддир. Ҳозғон жуда кўп кирғин, вайронагарчиликни бошдан ўтказиш билан бирга, Сомонийлар даврида, Темуррийлар, Шайбонийлар ва Манғитлар даврида обод макон бўлган, сангтарошлари, деҳқон ва ҳунармандлари билан танилган.

Ҳозғонда турли динлар ўз изини қолдирган. Зардуштий динига мансуб тош устун ва тоғларда тоба – диний маросими ўтказиладиган махсус супалар қолдиқлари бор.

Ҳозғон тоши қадимдан табаррук ҳисобланган, жумладан, рус босқинчилари Самарқандни босиб олганда Кўксаройни таърифлаб, ундаги қимматбахо тошларни қурилишда ишлатилганини айтиб, Темур тахти Ҳозғоннинг муқаддас тошидан ясалганини айтади.

Мирзо Бобур ўғли Ҳумоюнга Самарқанднинг Ҳозғонидан қабримга тош қўй, деб айтади. Ҳозғон ерларида кўп машҳур инсонлар қадами бор, азиз авлиёлар қабрлари бор. Буларнинг ҳар бири бир тарихдир.

Шавкат АҲМЕДОВ,
тадқиқотчи.

Mahalla

Ижтимоий-сиёсий,
маънавий-маърифий газетаси

МУАССИС:

«Mahalla» nashriyot-matbaa uyii»
масъулияти чекланган жамияти

Бош директор
Бахтиёр АБДУСАТТОРОВ

Ўзбекистон
Республикаси
Президенти
Администрацияси
ҳузуридаги Ахборот
ва оммавий
коммуникациялар
агентлиги томонидан
2019 йил 24 сентябрда
0019 рақами билан
давлат рўйхатидан
ўтказилган.

Бош муҳаррир
Санжар ИСМАТОВ

Нашр навбатчиси: Р. Юсупов
Навбатчи: Т. Шерноев
Саҳифаловчи: И. Болтаев

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, Мустақиллик
шоҳкўчаси, 59-уй. Индекс: 100192
Телефонлар:
Қабулхона: 71 233-39-89,
Котибият: 71 237-56-80,
Факс: 71 233-10-73.
Баҳоси келишилган нарҳда.

Газета
таҳририят
компьютер
марказида
саҳифаланди ва
офсет усулида
босилди.

Нашр кўрсаткичи: 148

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида чоп этилди. Босмаҳона манзили: Тошкент шаҳри,
Буюк Турон кўчаси, 41-уй. Формати — А-3, 6 босма табоқ, 8550 нусхада чоп этилди. Буюртма Г-418 1 2 3 4 5 6